

Mááki

Yóáne nommá perái-náqá timá yímikaiye.

¹Îtu Káríqto, Áánûqtuni áanikoma, wení átê-wataagoni áaimma mirá-imiye: ²weqtábámá Áánûqtu timákaraitana Áítáíya Áánûqtuni watáá-wataa-naqa miráuma agatáíye: “aónaao. kemá ketí watáá-wataa-naqa timá áménana enaúbáqá kéena wemá ení aammá yokaa-yokaa umákaniye.

³kaqmáapaqa móra-nakoma watáá-wataa timá kabá-marena kétéye,

‘uyátarai-nakoni aammá yokaa-yokaa umákaaro!

wení aammá mamá arupú oro!’ ”

titana agatáíye. ⁴agatáinapoana Yóáne nommá perái-náqá kaqmáapaqa iréna tiráíye: “keráwáqtí áaimma waéqmááro! waéqma nommá péráaro! pétikaina keráwáqtí kúmiq-yaqtaaqa kebó-yáqtáákáráqá paábaq yúwáaro! paá yuwénama atóbagenana ánataginiye.” titata ⁵máqte-kayukama Yúría-marupakekaraq Yérútáárebakekaraq Yóáne máipaqa kóuraae. kóureta abarokáq tirááe: “ketáái áaimma táígoma uréna kúmikoma uréna kebógómá uráitataa ketáámá aíbôqnaaboq urétaa táígoma uráunataae. urétaa maa-wái-táígóqtábámá mûtûqa tinaaépaqa kémaraunatae.” tewana Yóáne nommá péqyikarena Yótaa-nopi péqyikaraiye. ⁶ááqibo Yóáne oótiraa-

kakoni aúwaratima áyaugaraqa kúberena mi-kákóní áwîqa káámoma aúwarati-amurannama umátokena yaatáruraa-kamma uwon ámûkaraqa néwaimiye. ⁷ááqibo wemá abarokáq tiráíye: “tinaaépaqa uyátarai-nakoma kéíye. ketí mú mikáq-náqá kemá wení maqnémá

maqnégánópóaqa wení aítauq-anaa-annae íma kanaaráq uwaénúnamiye. ⁸ kemá paá nokaráqá kébetikaunana wemá aágogaraqa pétikaniye. Áánûqtuni Aokaq-Áágómíye.” téna tiráiyé.

Îtuma nommá péqtuwe wení kanaa inayaba maqmá aónaraiye.

⁹ mi-kánáámá Îtuma iréna Náátárêtibake anón-awiqa Kááriribaqa iráitana Yóóane nommá pérakarena Yótaa-nopi pérakaraiye. ¹⁰ pérakaitana Îtuma nopíké kéuwitana káonaitana wíyómma abayámmá kéigitana aágoma máaraa kukéna Îtuni aúraqa atáitana aónaraiye. ¹¹ wíyôkake aagómá tiráiyé: “emá ketáanikoma máane. eqtábámá timuqá kémarakaune.” titana ¹² aágoma páátákáá Îtuma kaqmáápaqa waqtukáiyé. ¹³ waqtukáitana kaqmáápaqa móra-wiyomma tiyáákayupaama (40) máqe-uraiye. máqe-uraitana webó-wámmá Tááqtaama Îtuni kanaa inayaba maqmá aónaraitana wemá abááq-wákaráqá máqe-uraitata Áánûqtuni kaqtówayukama áwáqnaa urááe.

Îtuma noyááqamaa o-káyúkámá yááyaraiye.

¹⁴ áaqibo Yóóane kaarabúti matáitana Îtuma Kááriribaqa iréna Áánûqtuni átê-wataama abarokáq timá yímikena tiráiyé: ¹⁵ “Áánûqtuni kawáá kéikanaama íbêqa keyabita wenôpaqa kéiyé. keyabita keráwáqá kúmiq-yaqtaaqa kebó-yáqtaákaráqá yuqma ánataaro. táigon-aaimma kúmiq-aaimma kebó-ááimmá waéqmáráaro. Áánûqtuni átê-wataama arunóbáqá arupú umá ítáaro. áyakoma tágaino!” timáqtuwena ¹⁶ Kááririnokayukoni agínaupaqa uréire kéena kaayaq-nákómá yimónaraitata noyááqá abááóya-nakoratama yíwîqa awaómá Tááímoni ábâkoma Áánaru Îtuma yimónaraitata

kúqônapo noyááqtabama abáá kéoye. ¹⁷ kéoyana Îtuma tiráiyē: “kenákámá tinaaépaqa yekaa. ketí wataá-wataa timá yímiyata waayúkama itéta ketinaaépaqa yínobo! miráuma waayúka-amaa ínákámá auráyóye.” ¹⁸ titata yenákámá páátákáá kúqômma kéyuwetarata Îtuni anaaépaqa urááye. ¹⁹ uyéq éna waaqókáqá uréire kéena kaayaq-wátámá yimónaraitata yíwîqa Yêmitiyaa Yóááne iboán áwîqa Yébere. yemá nópí-káárébí kúqômma yarákuraitata amuqá kéyoraē. ²⁰ kéowana Îtuma yimónaqtuwena yááyaraiye. yááyaqtuwaitata páátákáá Îtute kóureta Yébere yenákáti iboámá wení káágóbégaraqa nópí-káárébí iyúwáawata máqe-uraaē.

kuti-áágógaráq-nákómá

²¹ máqe-uraawata Îtute kóureta Kápéranabaqa iréta Tabaatiráqá aapinaa-náúpáqá pékaae. pékaawana Îtuma aapinaammá timá yímikaiye. ²² timá yímikaitana wení aapinaaqtábámá waayúkama yáaqa karáiyē. wemá abarokáqá akoqnáágogaraqa kéyiraa téna timá yímikaitata ááqibo aapinaa-káyúkámá aapinaammá akoqnáágogaraqa ítiraawana wemá aapinaa-káyúkáráá ítima-yimikena wemá uyátárai-nakoraa náápaa wáinakoraa umá timá yímikaitata waayúkama yáaqa karáiyē. ²³ ááqibo aapinaa-náúpáqá móra-nakoma kuti-áágógaráqá máitana kuti-áágómá arunóbáqá wáqe-urena ²⁴ aamá kabámarena tiráiyē: “Îtuo! é Náátárêtibakenakoe. keqtááyábá nôraq kéono? emá arááq tíkamine iráánô? eqtábámá kéitauna emá Áánûqtuni-nakoe. aítaa í-yátááqá íma wáinakoe. aokaq-náqá máane.” titana ²⁵ Îtuma áá awáágurena tiráiyē: “páátí mááo! wení arunóbáké yáubaa!” titana ²⁶ kuti-áágómá min-nákóní aúma kaepú-kaapun uréna wááqa yuréna yáubaraiye. ²⁷ yáubaguraitata waayúkama yáaqa karéta tirááē:

“nóinabiyo? wé abarokáqá kuti-áágóqtábámá aamá káwaagena akoqnáá umá timá ámitana kaqtó umá yáubaguraiye. nóin-aainabiyo? aúgenabiyo?” tiréta ²⁸ Ítuqtabama watáá-wataa tíq-tiq urááwana mi-kátáámá páátákáá máqte-Kááririri-marupaqa kóuraiye.

Îtuma taiĭbaq-karima kátobamayikaiye.

²⁹ urááwana aapinaa-náúpáké yáubarena Tááímoniyaa Áánaruni naaúpaqa Yêmitigaraqa Yóáanegaraqa pékaae. ³⁰ pékaitana Tááímonini ánáakoni anóama karímá kákaitana kokoq yámma kákaitata yemá wení karíyábámá Îtumma ya timá ámíkaawana ³¹ wemá iréna ayáákaqa yáqtoqma awáuturaitana kokoq yámma érákáitana wemá aáwaqa agamá yímikaiye. ³² karáákáq kúmitana abaúmá pékuraitata waayúkama máqte-kari-kakai-kayukama kuti-áágó wái-kayukagaraqa yíwîqmeta Îtunopaqa irááe. ³³ iréta naa márûpake máqte-kayukama oqtaráqá áíkutaawana ³⁴ Îtu káqo-kaqo-karima atóbamayikaitata netuqyaa-káyúkátí karímá atóbaguraawana kuti-áágómá netuqyaa-káyúkátí irunóbáké waqtukáitata kuti-áágómá Îtuni áaimma ítaraawana kuti-áágótábá wemá timá yímikaiye: “páátí mááro! waayúkama ítima-yimerol!” titata páátí máqe-ureta aamá ítiraae.

Îtuma Kááriribaqa abarokáqá tiráiyeye.

³⁵ ááqibo nokáá-nokaapaqa aaqá ítágaraitana Îtuma wenamáa itó-urena yáubarena nunamummá mó titata ááqibo ³⁶ Tááímoni wení aanábó-wáyúkágáráqá we-nanaaépaqa wakéta abáá kéeta ³⁷ káoneta tirááe: “máqte-kayukama eqtábámá abáá kéoe.” tewana ³⁸ Îtuma tiráiyeye: “káqo-marukaqa kónunatae. abarokáqá maa-kátáá-wátáá keqnáámmá ko timá-yimenune. miráun-aboqa kukáune.” téna ³⁹ máqte-Kaariri-marukaqa uréire

uréna yetí aapinaa-náúpátáá aapinammá abarokáqá timá yímikena kuti-áágómá waayúkati irunóbáké waqtukáiyé.

Îtuma kárú-yamma atóbamakaiye.

⁴⁰ ááqibo kárú-naqa Îtunopaqa iréna araayukaqá yó peréna egaa aréna tiráiyé: “é akáinaama tú kégayubi-karima kanaaráq atóbatikanone.” titana ⁴¹Îtuma arummá kéitana ayáamma árúqtuwena ánékukuqa uréna tiráiyé: “tíkáiyé. atóbagaao!” titana ⁴²páátákáá atóbaguraiye. karímá érákáitana ⁴³Îtuma akoqnáá umá timá ámikaiye: “kóaa! ⁴⁴waayúkama ítima-yimiyo! monoq-nákómá ení aúwaratimma ko aráatiyo. érákái-qtataaqa Móteti timá yímikai-qtataaqa awaaméq náámeq-yaqtaqa márû-amiyo! ámínatama waayúkama aónáiyana ení karímá érákáinata itánoe.” ⁴⁵titana kóurena kaqtó íurena máqte-kama tíq-tiq umá timá yímikaitana Îtuma naa márûkaqa abarokáqá íma kanaaráq uráimiye. íurena kaqmáapaqa máitata waabámmá máqte-marupake wé máipaqa yó-yo urááe.

2

Îtuma aú aráákagurai-nakoma atóbamakaraiye.

¹ pááqya-kagaama púitana Îtuma Kápéranabaqa yauweré uráitata waayúkama timá aúgen-augen umátukaapoata ítáraawana naaúpaqa máqe-uraiye. ²máqe-uraitata taíbaq-wayukama yó-yo éta áíkutaawana naaúpaqa titipáá uráitana máápaq oqtarákáráqá titipáá uráiyé. wáátima áíkutaawana Îtuma wataá-wataa abarokáq timá aapinaammá timá yímitata ³ aú aráákagurai-nakogaraqa kéyeta kaayaqté-kaayaqte-wayukama yaagu yaqméta irááe. ⁴ iréta waaqókáqá kanaaráqá íma yewata taíbaq-wayukama oqtaráqá mááwana miráinapoata waaqókáqá íma yéta oaráqá

óqtakaan-oaraqa yaagu yaqméta utéta óqtakaan-oama Îtuni yanaa yawátááwana kúkutaaraqa aú aráákagurai-nakoma kéwaitata wemmá oaráké kúkutaagaraqa ánnáraqa yuwáka-yuwaka kéowana kukáiyé. ⁵ kukáitana Îtuma oaráq máa-kayukama káonaitata írunóbáqá ôriq umá tágama itááwana yetí irunóbáqá itaígómá iténa tiráiyé: “ketáaniko, eni kúmiq-yaqtaqa kebó-yáqtáákáráqá paábaq kémarauana ánataguraiye.” titata ⁶ ááqibo aapinaa-káyúkámá máeta yúyánánóbáqá itéta ⁷ maarúma yúyánámmá itáraae: “nôraq itana mirá kétéyo? tiráinapoana wemmá Áánûqtun áwîqa táíq umá yamá káraapaiye. paá-wayukama kúmiq-yaqtaqa timá áminanama íma atóbaginana íma ánataginibo Áánûqtu wenamáa kanaaráq timá áminiye.” ⁸ itáawana Îtuma yetí yúyánámmá itárena tiráiyé: “nôraq itaráq keráwáqtí túyánánóbáqá miráuma kéitaa? ⁹ ááqibo min-áú-áráákágúrái-nákóqtábámá kemá ‘ení kúmiq-yaqtaqa atóbagiye’ túnana oyaaq kéiyó? ááqibo ‘itó-uma kúkutaagaraqa uréire uwo’ túnanawaq oyaaq kéiyó? nóine tenanawáq mú oyaaq ínáyô? ¹⁰ ááqibo ké Waayúka-Araakoma maéq kúmiq-yaqtaqa marabí kanaaráq atóbamakanaa onata itáiyaqa anón-awaameq umá tiráátenata itánoe.” ¹¹ téna aú aráákagurai-nakoqtabama timá ámikaiye: “ké kétimamune. itóaaó eni kúkutaama aqmé naaópaqa kóaaó!” titana ¹² itó éna kúkutaama yáumena páátákáá kóuraitata máqtekoma aónaawana yemmá yáaqa kaitata Áánûqtuni áwîqa múte yaúteta tiráae: “mirái-qtataqa íaonewaunataae.” téta tiráae.

Îtuma Aríbaemma ááyaraiye.

¹³ tewana Îtuma nokaayúkóní agínaupaqa móragaraqa kóuraitata waabámmá yewana aapinaammá timá yímikaiye. ¹⁴ timá yímiqtuwena uréire kéena móra

óqtamma mayái-nákómá káonaitana áwîqa Aríbae. Áápiateni áanikoma kéena opíqtiraqa máqe-uraitana Ítuma ááyaraiye: “tinaaépaqa iyol!” titana Aríbae itó éna wenanaaépaqa kóuraiye. ¹⁵ kó éta Aríbaeni naaúpaqa irááwana Ítuma wení iyápó-annagaraqa aáwaqa kénaawata óqtamma mayái-wáyúkámá netuqyaa kúmikaraq-wayu-kagaraqa Ítuni anaaépaqa kégoeta yaímma yaareráqá Ítugaraqa wení iyápó-annagaraqa máqe-uraae. ¹⁶ máqe-uraawata apinaa-káyúkámá Pérati-wayukagaraqa káoneta tirááe: “nôraq itaná wemá óqtamma moyá-káyúkágáráqá kúmikaraq-wayukagaraqa aáwaqa kénaiyo?” tewana ¹⁷ Ítuma iténa tiráiyee: “karí iwái-kayukama tótaa-nakoqtabama keyikaitana karí-nákómá wenamá tótaa-nakoqtabama kákaiye. ááqibo keqnáámmá kemá kúmiq-yaqtaaqa iwái-kayukama íkááyaune. kúmiq-yaqtaaqa wái-kayukama kááyeqa keyune.” téna tiráiyee.

aáwaqa ikénai-kanaayatabama

¹⁸ ááqibo móra-taoqa Yóáane nommá perái-nákóní iyápó-annae Pérati-wayukati iyápó-annagaraqa aáwaqa íkénai-kanaama máitata íkénaawata waayúkama Ítunopaqa iréta ítama aónaraae: “Yóáaneni iyápó-annama Pérati-wayukati iyápó-annagaraqa aáwaqa íkénaawata nôraq itata ení iyápó-annama paá kénaao?” tewana ¹⁹ Ítuma yauwéqma tiráiyee: “aaramá mayánî-nakoma paá kémainatama wení namuq-wáyúkámá aáwaqa íyaq nanô? ímiye. kénaae. ²⁰ káqo-taoqa íma máinanama irummá kéitana aáwaqa íkénai-kanaama ínata ínanoe. ²¹ ááqibo waayúkama aúge-kannaagaraqa naayón-únákáqtógáráqá íma arááqtata kéiyee. yakákuraipaqa arááqtata ínanama móragaraqa yarákínana aammá mú mikáqá yaráqma anómma

aurániye. ²² keqnáámmá waayúkama aúgen-uqtekaa-aran-nomma naayón-áúwárátí-ánáápi íma atíme kéiye. aúgen-uqtekaa-aran-nomma miráuma atíme ínanama nommá naayón-ánáámmá yarákínana atígena káqnáginíye. káqnáginana ánáamma táíq umáginíye. miráipoana aúgen-anaapi aúge-nomma ati íno.” téna tiráiyé.

Tabaatiyábámá

²³ ááqibo móra-Tabaatiraqa Ítuma yópáqá uréna wení iyápó-annate kénaeta arammá kéguqtowata ²⁴ Pératí-wayukama tirááe: “aónaao! nôraq itarâq Tabaatiráqá ímira í-yátáárîqa kéoo?” tewana ²⁵ Ítu tiráiyé: “íyaq ítáraao? aúbabi Tébitiqtabama agamatámmá íyaq yoráú-taao? ááqibo wemá áa kéyainana wení waayúka-garaqa yáa kéyaitana ²⁶ Áánûqtuni naaúpaqa pékena Áánûqtuni yammá naráiyé. Abíaqtara mú mikákáá anó-monoq-naqa máqe-uraitana Tébiti miráuma aammá aúkai-qtamma kénena wení waayúkama yímítata narááe. ááqibo mi-qtámmá monoq-nákómá wenamáa kanaaráqá kénaiye.” téna ²⁷⁻²⁸ Ítu tiráiyé: “Tabaatiráqá aagai-kánááe aagamá waayúkama áwáqnaa íyábá wáibo waayúkama Tabaatigóni aammá aúmakain-aimma kawáá-íyábá íma wáiyé. miráuma ké Waayúka-Araakoma Tabaatiyábá uyátárai-nakoma máune.” téna tiráiyé.

3

ayáán ayákagurai-nakoma

¹ móragaraqa aapinaa-náupáqá pékaitana móra-nakoma wení ayáamma ayákagitana máqe-uraiye. ² ayákaguraitata waayúkama Ítuqtabama yúramma karáqtuwe máqe-uraawana ááqibo Ítuma Tabaatiráqá ayáamma atóbamakainatama aamá amínétae. ³ Ítuma

ayáán ayákagurai-naqa timá ámikaiye: “maabáqá iyo!” téna ⁴ waayúkayabama ítama yimónaraiye: “ááqibo Tabaatiráqá áwâqnaa ínama kanaararábiyo? táígoni ínama kanaararábiyo? karímá atóbamakainama kanaararábiyo? arááq ikamíníma kanaararábiyo?” titata yemá páátí máeta íma abarokáq umá timá ámikaae. ⁵ Ítiraawana Ítuma áyámma kéitana karáqma yimónaima yeráwáqá weganokanoqtábá yirunóbáqtábámá Ítuma arummá kéitana ayáán ayákagurai-naqa timá ámikaiye: “ayáámma arúqtuwaa!” titana arúqtuwaitana atóbagurena kanaaráqá uráiyé. ⁶ uráitata Pératí-wayukama naaúpake yáubareta páátákáá Érôtini-wayukagaraqa áíkuteta Ítumma arááq ikamínô-kataama tíq-tiq urááe.

waabámmá non agínaupaqa máqe-uraae.

⁷ ááqibo Ítuma wení iyápó-annagaraqa Kááririnokaayukaqa kéowata waabámmá yetinaaépaqa wakááe. ⁸ Kááribake Yúriabake Yérútáábake Iruméabake Yótaa-nokoma meran-ábápáké Tááyabake Tááíranapake taíbaq-wayukama irááe. máqte-qtataariq Ítuma kéí-qtataaqa itéta yó-yo umá irááe. ⁹ waabámmá taíbaq áíkumaraawana non agínaupaqa titipáá uráitana Ítuma iyápó-annayabama timá yímikaiye: “nópi-káaré yokaa-yokaa umátikaaro.” téna miráinata waabámmá íma wemmá yatamínóe. ¹⁰ netuqyaa-kárí-wáyúkámá atóbamayikaraitata máqte kari káyikai-kayukama kutéta ánekukuqa ínéta urááe. ¹¹ ááqibo kuti-áágómá yirunóbáq máeta Ítumma káoneta yáaqa karáipoata marabí wenôpaqa kuméta aabarokáq tirááe: “emá Áánûqtuni áanikoma máane.” tewana ¹² áá yiwáágurena “páátí mááro!” titata wenáaiqtabama ítima-yiminewana tiráiyé.

Îtuma wení iyápó-annamma awaaméqá yááyariye.

¹³ ááqaanibo wemá anubaqá uténa yaímma-wayuka aúkápikena wenôpaqa irááe. ¹⁴ tiqtaupake kaayaq-wáyúkámá yááyarena tiráiyé: “tiké mánóe. ké timá tímênaq wataá-wataa aabarokáqá mó-tinoe. ¹⁵ kuti-áágómá waayúkati yirunóbáke kanaaráq waqtuwánóe.” téna minnýaba yááyariye. ¹⁶ yááyai-kayukati yíwîqa maaráuma wáiyé. Tááímoni aúgen-awiqa ámikena Pítaa téna yaráiyé. ¹⁷ Yêmitiyaa Yóáane Yébereni áanikoratama yenákámá káqon-awiqa yímikena Póáánêti yaráitana maan-áwíkoní áaimma wíyôn-aagon-araaqa miráuma aráamáómá aúkáiye. ¹⁸ Áánaru ááyarena Píripi ááyarena Paatááromiyu ááyarena Mááqtiyu ááyarena Tómaáti ááyarena Yêmiti Áápiateni áanikoma ááyarena Tááqti-ate ááyarena Tááímoni kámáániyaba wataá-wataa tin-náqá ááyarena ¹⁹ Yúqtaati-Itikáarioti ááyaraitana wemá kutaruríq-í-náqá aúkáiye. yááyarena ²⁰ Îtuma naaópaqa yauweré kóuraiye.

waayúkama Îtuqtabama kêteta “webó-áágómá máiyé” tirááe.

kóuraitata waabámmá móragaraqa áíkutaawanaboana Îtuma iyápó-annagaraqa aáwaqa kanaaráq ínaraamiye. ²¹ ínaraawata Îtuni noganéq-wáyúkámá itéta tirááe: “wemá aún-ááímmá kéiyé.” téta iréta áwîqme ínéta irááe. ²² Yérútáárebake aapinaa-káyúkámá tirááe: “wení aúnoabaqa webó-áágómá Tááqtaani aágoma máiyé.” tirááwata tébakaqa tirááe: “kuti-áágóní aboágáráqá wemá maqné-kútí-áágómá kéwaqtuwaiye.” tewata ²³ Îtuma waayúkama yááyarena tiráiyé: “náaraq umá webó-wámá wenamáárîq kanaaráq kéwaqtuwaiyo? ²⁴ ááqibo móra-marukoma yáíkaaqa umáqtuwainata tébákáq-tebakaq ááiqa íyana mi-márúkóní waayúkama

paá íma mánibo ánataginoe. ²⁵ miráuma ááqibo keqnáámmá waayúka-annama yáíkkaqa umáqtuwainata tébákáqá-tebakaq ááíqa íyana min-ánnámá paá íma mánobo ánataginoe. ²⁶ keqnáámmá Tááqtaama wenamáárîq kéwaqtuwena wegárâq íma paá maéna aráâq-auma aurániye. ²⁷ waayúkama imaamu-nákóní naaúpaqa wení oótamma moyámmá mayánéna íma kanaarâq perániye. áqnáabaqa naakóní aboámá yáqtoqma ánnáma ámîqtuwena moyámmá kanaarâq mayániye. ²⁸ áraimma kétima-timune. taákaqa márâaro! máqtemma kúmiq-yataakoma máqtemma kebó-yátáákómá máqten-awíqa yamá aráâpâin-aimma paábaq maráinana atóbaginiye. ²⁹ ááqibo waayúkama Áánûqtuni Aokaq-Áágótábámá áwîqa yamá aráâpâinanama kí-kumiq-yaqtaaq paábaq ímarainana íma atóbaginibo paá wániye. min-nákóní negígómá paá wáinana máqte-kanaama aákaq yoqmá aónaniye.” téna tiráíye. ³⁰ ááqibo weqtábámá “kuti-áágómá arunóbáqá wáíye” aapinaa-káyúkámá tiráápoana Ítuma mi-wáéqmá-ítái-áípí tiráíye.

Ítuni anóama ábâkoutaagaraqa

³¹ anóama ábâkoutaagaraqa iréta naa mátûpaqa máeta wemmá ááyaraae. ³² yááyaawata waayúkama yaay-orupamá wenaúkápáqá maraq máeta timá ámikaae: “enanóama ábâkoutaagaraqa máápaq máeta kááyaae.” tewana ³³ Ítuma tiráíye: “ketinó náawabiyo? ketíbâkoutaa náayubiyo?” téna ³⁴ maraq máe-kayukama karáqma kéyimonena tiráíye: “aónaaro! ketinóma ketibâkoutaagaraqa maa mááe. ááqibo ³⁵ Áánûqtuni kaqtó kéina-nakoma wé ketíbâqa ketímanaqa ketinóma miyê.” téna tiráíye.

4

ayummá ubín-nákóní waéqma itái-áímmá

¹ aapinaammá non agínaupaqa móragaraqa timá yímitata ôriq umá aaraukáqá yorupamá áikutaawana wemá nópí-káárébí nopí ko máitata waayúkama yorupamá agínaupaqa maraq máqe-uraae. ² ááqibo Ítuma wení iyápó-annama netuqyaa-kátáámá timá yímikaiye. waéqma itaí-áímmá taíganimma timá yímikena wení aapinaapí tiráiyee: ³ “ítáaro! móra-nakoma ubín-nákómá ayummá iyaabítaaqa ínínapoana kóurena ⁴ ayummá iyaabítaaqa itana tébakaq-ayumma aapi kuqturáitata numagómá yama narááe. ⁵ yaímma-ayumma óqta-marabi kuqturáitana pááqya-marama wáitanaboana páátákáá utáitana ⁶ ááqibo ánûqa íma wáitana aabaúmá utáitana aayákaguraiye. ⁷ yaímma-ayumma námagaraan aúkaapi kuqturáitana námama ôriq uráitana karaan aúkáapi titipáá umá wáenaboana ayummá aayákaguraitana arammá íma itáiyee. ⁸ tébakaq-ayumma íráqô-mararaqa kuqturáitana arammá ôriq umá itáiyee.” téna tiráiyee: ⁹ “ááqibo aáqa wái-nakoma itaíno!”

nôraq umábi waéqma itaígómá

¹⁰ ááqibo wemá iyápó-annagaraqa yaímma-wayukagaraqa paá máeta Ítumma wení iyápó-annama waéqma itaí-áíqtábá ítama aónaraae. ítama aónaawana tiráiyee: ¹¹ “keráwáqá kenamáa Áánûqtuni márûqtabama waéqma itaí-áípi itánéqa itánóe. ááqibo tébakaq-wayukama paá-waayukama íma arútama itánóe. waéqma itaí-áípi íma kéitaawana ¹² Áánûqtu yeqtábá mirá-tiraiye: ‘yemá yúrapike káonetamanibo yirunapó íkáonaae. aónáiq-aonaiq kéeta íaonanoe. itaíq-itaiq kéeta íma itánóe. ááqibo yaákake íma itétama yirukógáráqá íma itáiyana íyakoma íma tágaginiye.

ítaiyakakaatati kúmiq-yataapikema kebó-
 yátáápíkékáráqá waeráné oné.
 waekáiyakakaatati yetí kúmiq-yataaqa kebó-yátáákáráqá
 paábaq maréq atóbamayikanaa únnae.’ ”
 téna tiráiyé.

*Îtuma ayummá ubín-nákóní aúpáq-wátáágón áaimma
 timá yímikaiye.*

¹³ yemmá Îtuma ítama aónaraiye: “wágáábaq
 tiráuna waéqma itaí-áímmá íyaq kéitaa? ááqibo
 íma itéqa náaraq umáwaq máqtemma waéqma itaí-
 áímmá itánô? íma itéqa íma itánóe.” téna tiráiyé:
 “maami waéqma itaí-áíkóní áaimma miráuma wáiyé.
¹⁴ ayummá ubín-nákómá Áánûqtuni wátáama ayukáá
 iyaabítaa kéiyé. ¹⁵ kéitana aakáá-káyúkámá Áánûqtuni
 wátáama kéitaawana ááqibo webó-wámá Tááqtaama
 numagóráá páátákáá yirunóbáké Áánûqtuni wátáama
 moyámmá kémayaiye. ¹⁶ ááqibo óqta-mararaa-kayukama
 Áánûqtuni wátáama itéta yirukaké yáqtoqma yimuqá
 maréta kéitaae. ¹⁷ kéiteta ááqibo kogonaagó umá máqe-
 ureta uwáyu matéta pááqya-kanaama keyaqtoraawata
 waayúkama Áánûqtuni wátáayaba yíkamowatama
 páátákáá Áánûqtuni wátáayabama yíbô kégaitata
 yinaaemma kéumayikaae. ¹⁸ tébakaq-wayukama náma-
 mararaa máeta Áánûqtuni wátáama kéiteta ¹⁹ ááqibo
 yópáq-yátááqtábámá maqné-yátááqtábámá yúyánámmá
 kéitaapoata óqtaamma oótakaraqa keyikaipoata kéqokeq-
 yaqtaaqqa keyikaipoata yirunóbáqá titipáá kéitana
 Áánûqtuni wátáama kááyakaitana arammá yirukaqá íma
 itáiyé. ²⁰ ááqibo káqo-kayukama íráqô-mararaa mááwana
 Áánûqtuni wátáama kéitaawana yirukaké yáqtokaawana
 íráqôn-aramma yirukaqá ôriq umá itáiyé.” téna tiráiyé.

iramá kúraqma táganiye.

²¹ móra-nakoma iramá kúraqma aúpáqá kémaraiyo? ímiye. abarokáqá kémaraitana kégaiye. ²² keqnáámmá máqtemma aúpáqá wái-qtataaqa abarokáqá aurániye. máqtemma kumayupí wái-qtataakaq ómmá kamá yupayo ínata aónanoe. ²³ aáqa wáina-nakoma itaíno!” téna tiráiyé: ²⁴ “máqtemma itaígómá arupú umá itáaro! náaraq umá-yataarabi améqa mimórá-yátááqá mayánóe. mú mikákáa umá mayánóe. ²⁵ ááqibo móra-nakoma taíbaq-yataaqa wáinanama keqnáámmá taíbaqa mayániye. ááqibo móra-nakoma íma wáinanama ímaya inana wení kéqokeq-yataaqa káqo-wama mayániye.” téna tiráiyé.

kéitorain-ayukoni waéqma itaí-áímmá

²⁶ Ítu óq-aimma tiráiyé: “Áánûqtuma kawáá kéimaruqa nóikaa-maruqa wáiyó? maaráuma wáiyé. ááqibo móra-nakoma ayummá yópáqá iyaabítaaqa uréna ayúkóní óq-mayaima íkemayaiye. ²⁷ nokáámma waguréna wágááma itó-uma uréire kéena ayummá paá kéitorena anómma kéumitana maan-nákómá íma ítaraiye. náaraq umá pááq kéiyó? ²⁸ maragómá wenamáárîq áwáqnaa itana karaa-qtatááqá kéitorena arammá kéiyena émma áqnáabaqa árúma kéutena anaaékaqa anómma aurániye. áqnáabaqa pááqyamma kéutena mú mikáq kéuyena anómma múkáurena arámma kéiyaiye. ²⁹ naí-kánáámá arammá ábuma kamágitana kégaraiye.” téna tiráiyé.

pááqyan-ayukoni waéqma itaí-áímmá

³⁰ óq-aimma tiráiyé: “Áánûqtuma kawáá kéimaruqa nóikaa-maruqa wáiyó? minnáyaba waéqma itaí-áímmá nóine ténúnô? ³¹ maará kéiyé. pááqyan-ayumma marabí ukáitana ³² anaaékaqa anómma yaaráa umá itoráinata

anón-amama yáinata numamá iréta ánáamma amaraqá kéoe. Áánûqtuma kawáá kéí-maruqa miraráá kéena wenôpaqa mirá kéíye.” ³³ téna wemá abarokáq timá yímikena maami waéqma itái-áímmá taíbaqa timá yímikaitata ááqibo waayúkama ítáawanama wemá timá yímikaiye. ³⁴ ááqibo paá waéqma itái-áípí timá yímikena ááqibo káqoyu yiyuwéna wení iyápó-annagaraqa máápaq-urena waéqma itái-áíkoní áaimma abarokáq timá yímikaiye.

Îtuma timá ámitana uwáágoma ánataraiye.

³⁵ aabaúamá karáákáq kúmitana Îtuma tiráíye: “meran-ábápáq-ágínáúpáqá kó-onataae!” titata ³⁶ yaayorupamá paá máqe-uraawata waabáqtábá naaúpaqa kóoro timá-tuweta iyápó-annagaraq Îtugaraqa nópí-káárébí péketa wekáráq awíqmeta kóourae. káqomma óq-nopi-kaarema yeráwáqtê urááe. kégowana ³⁷ yaugikómá anón-uwaama kéyoraitana karááqtoqa ôriq umá kéitana káärenobaqa nokómá ôriq umá ya kéogiraitana ááqibo ³⁸ Îtuma nópí-kárégóní ayárepaqa kunúraqa aú waguráitata awáu-tureta tirááe: “tiráátinako, kúpuyunataama arummá íyaq kéíyo?” tewana ³⁹ itó-urena nokóqtábámá tiráíye: “paá mááo!” titana uwáágoma ánatagena paá yaákare wáqe-uraiye. wáqe-uraitana ⁴⁰ Îtuma tiráíye: “nôraq itanáq táaqa karáíyo? nôraq itaráq tirunóbáqá íkéitao? íyaq tá-gaguraiyo?” titana ⁴¹ yáaqa paá kégaitata tirááe: “maan-nákómá náawabiyo? wemá timá yímikaitata uwáágoma nokógaráq kaqtó urááye.” téta tirááe.

5

Îtuma kuti-áágómmá waqtukéna waagómmá atóbamakaraiye.

¹ nokaayúkóní meran-ábápáq-ágínáúpáqá iréta Kerátínêti-marukaqa irááe. ² irááwana Ítuma nópí-káárébíké yáubaraitana móra-nakoma máátíq-máatiq-murianobake yáubarena min-nákómá kuti-áágógáráqá máqe-urena aíboqnaaboqa uréna ³ máátíq-máatipaqa kéwaitata waayúkama kanaaráqá ánnáma íkégutomiye. ⁴ ááqibo waayúkama akoqnáá-annagaraqa kútówana wemá paá yarákéna máqten-annama wemá akoqnáá mú mikákáámmá máqe-urena máqte-kayukama wemá imaamumá mú mikákáámmá máqe-uraitata waayúkama wemmá íma kanaaráqá yáqtoqma áyabaa kéomiye. ⁵ wágááraqa nokáákaraqa wemá anubaqá muriánóbáqá uréire kéena wááqa kéyena óqtanapo wenamááríq kégaraiye. ⁶ ááqibo wemá ayáqtáákake Ítumma káonena kabe-kabe umá uréna araayukaqá yó peréna ⁷ akoqnáá-aagaraqa tiráiyé: “Ítuo, emá Áánûqtuni áanikoma máane. Áánûqtu wemá mú mikákáá utái-manikoma máiyé. kemmá nôna umátikainono? ketí anónnáma ítimiyo! ítikamuwo!” ⁸ miráuma kítitana Ítuma tiráiyé: “kuti-áágô, wenaúnobake yáubaa! ⁹ enáwîqa náawabiyo?” titana “netuqyaa máunaboataa ketíwîqa Waabámáunatae.” téna ¹⁰ tiráiyé: “maakáqá mánataa máunatae. káqo-marabaqa kóiyaba íkétikaitae ítaa timátikao!” titana ¹¹ taíbaq-poma anuraqá kénaawana ¹² wemá tiráiyé: “timá tíminataa mi-pógóní íyaqnoabaqa pékonunatae.” titana ¹³ Ítuma tiráiyé: “pékorol!” titata yáubareta pógoni íyaqnoabaqa pékaawata máqte-pogoma tiyáápa-wayuka áíyayaa-poma (2,000-poma) aítabaqa péketa nopí péketa pukurááe. pukurááwata ¹⁴ pórawaqti yiiboámá kaba-kabe umá kóureta máqte-kayukama timá yímikaawata waayúkama aón irááe. ¹⁵ Ítunopaqa irááwana kuti-áágómá naayóbáqá wepí

máqe-urai-nakoma unáákáqtôgaraqa maraq máqe-uraitana aákoma kanaaráqá uráitata káonaawana yemá yáaqa kégaiye. ¹⁶ ko aónatuweta ye-káyúkámá kuti-áágógáráq-nákóqtábámá pógoqtabama timá yímikaawata ¹⁷ Îtumma timá ámikaae: “ketáái timáápake kóaa!” tewana ¹⁸ Îtuma nópí-káárébí kéberaitata kuti-áágógáráq máqe-urai-nakoma tiráiyé: “etê kóonaare.” titana ¹⁹ Îtu tiráiyé: “ímiye. enamáápaqa ení waayúkagaraqa yauweré kóaa! uyátárai-nakoma emmá umákai-qtataqtaba timá yímiyo! wemá íráqôniq úmákaitaba timá yímiyo!” titana ²⁰ kóurena tiyááka-naa-marupaqa uréire uréna Îtu nôrabi umákaiqtabama timá yímikaitana máqtemma ítaraawana yáaqa karáiyé.

pukuráin-inaaruma awáutumakarena aaragóní naae-kárimá atóbamakaraiye.

²¹ ááqibo Îtuma móragaraqa meran-ábápáq-ágínáúpáqá iráitata waayúkama yaayorupamá nokaayúkóní agínaupaqa wenôpaqa áikutaae. ²² áíkutaawana móra-nakoma Yááíratí aapinaan-nááópáké anó-naqa iréna Îtumma káonenama arupi yauwaguréna ²³ tiráiyé: “ketiyáámûkoma képukiye. emá ayáánapo ánêkukuqa inanamá érákainana atóbena paá mániye. miráuma yínónô?” titana ²⁴ wegáráqá kóuraiye. waayúkama ôriq umá yayorupamá wenanaeépaqa wakéta wekáqá áíkutaawana ²⁵ móra-inikoma naeagarímá títaupake kaayaq-káritímáátíráqá ákaraitana ²⁶ netuqyaa-tótáá-wáyúkámá óqtamma áwáqnaa íyábá yímimanibo karímá íma érákaitana paá mayáiq-mayaiq umá kémayaitanaboana wení óqtamma ánataguraiye. ²⁷ ááqibo wemá Îtuqtabama ítarena yaayoruparáa-kayukagaraqa ya máena aúyánánóbáqá ítariye: ²⁸ “Îtuni unáákáqtômma ánêkukuqa onanamá ketí karímá

étikaniye.” téna wení unáákáqtômma ánêkukuqa uráitana ²⁹ naaegómá páátákáá káqnáguraitana wenaúnobaqa wení karímá atóbaguraiye téna ítaraiye. ³⁰ Ítuni imaamugómá kóuraitana ítarena tiráiyé: “náawa ketí unáákáqtôraqa ánêkukuqa uráiyó?” titata ³¹ wení iyápó-anna-wayukama tirááé: “yaayorupamá áíkutaawa yimónarema nôraq itaa tirááno? ‘náawa ánêkukuqa uráiyó?’ ” tewana ³² Ítuma paá abáá-urena ánêkukuq-nakoma aónane ínana ³³ aaragómá karímá atóbamakaraitana ítáimma karáitana aqtete kéena aúbáq arupi yawaguréna máqte-qaqtaaqaa Ítumma timá ámikaitana Ítu tiráiyé: ³⁴ “ketiyáámûko, ení áyaqa timí-yátáákómá arunóbáqá ítaraanaboana ení karímá érakariye. kanaaráqá kóaa! ení karímá ánatagiye.” ³⁵ kítitata waayúkama Yááíratini naaópake iréta timá ámikkae: “enayáámûkoma pukuráiyé. aúba-naqtaba íbáqyuwaaó téq timá ámiyo.” tewana ³⁶ Ítuma yetí wataáama íbáqyukena tiráiyé: “áaqa ígáino! áyako tágagino! arummá amíno!” ³⁷ téna tébakaq-wayukayabama tiráiyé: “máaro! tinaaépaqa íma yeró!” titata Pítaa Yêmitigaraqa Yóáanegaraqa wenanaaépaqa kóuraae. ³⁸ kóureta aapinaa-nááópáke anó-nakoni naaópaa irááwata waayúkama wáaqa kéowana aónaraitata anókaqa ibiqá kéyaraae. ³⁹ naaúpaqa pékena tiráiyé: “nôraq owata wáaqa kéyoo? nôraq owata ibiqá yaráánabiyo? iyápóma íma pukuréna paá aú waguráiyé.” titata ⁴⁰ waayúkama kaaqaari kéténe téta wíraama urááwana tiráiyé: “máápaqa yáubaaro!” téna iyápógoni aboágáráqá anóagaraqa Pítaagaraqa Yêmitigaraqa Yóáanegaraqa inaarúgómá wayákáa uréta ⁴¹ wení ayáákaqa yáqtokena tiráiyé: “tarítá kúmi!” maa-kátáágóní áaimma miráuma kétéye: “inaarúgô, ké kêtupo

itóaaol!” ⁴² titana itó-urena uréire uráiyee. anómma aúkurainaboana (12-karitimaatima) uréire uráitata waayúkama páátákáá yáaqa ôriq umá karáitata ⁴³ Ítu akoqnáá umá tiráiyee: “waayúkama ítima-yimero.” téna timá yímikaiye: “maan-ínáárúmá aáwaqa amiyo!” téna tiráiyee.

6

Náátárêtibaqa waayúkama Ítuqtabama yinaaéma umákaraae.

¹ mikáké kóurena wenamáapaqa iráitata wení iyápó-annae wenanaae wakááe. ² ááqibo Tabaatiráqá aapinaan-náúpáqá wemá aapinaammá kétima-yimitata netuqyaa-káyúkámá itáawana yáaqa kaitata tirááe: “maan-nákómá náakakenaq maan-áápínáámmá matáiyoo? nóikaan-itaigoma ámitanaq matáiyoo? náaraq umáwaq anón-awaameqa wenayáánapo kémaiyaayo?” ³ wemá káámûqtaa-naqiye. Máriaani áanikoe. wenábâkon áwîqa Yêmiti Yóteti Yúqtaati Tááímonigaraq wáiyee. wenáukoyaama ketáágáráqá kémaae.” téta weqtábámá áá awááguraawana ⁴ Ítuma tiráiyee: “Áánûqtuni wataá-wataa-nakon áwîqa máqte-mapapa anómma uwíniye. ááqibo wenamáapaqa wení wáátigogaraq wenánnágáráq kíkapa anómma íma kéuwiye.” ⁵ téna mikáqá wemá anón-awaameqa kanaaráqá íma maténa ááqibo pááqya-kari-wayukama ánêkukena yetí karímá atóbamayikaiye. ⁶ ááqibo waayúkati yíyako íma tágaguraawana yeráwáqá irummá íma itáraapoana Ítuma karáitaiye.

Ítuma wení iyápó-anna-wayukama timáyíkáitata kóuraae.

anaaékaq káqo-kaqo-marupaqa aapinaammá ko kétima-yimiye. ⁷ wení iyápó-annama títaupake kaayaqá yááyaraitata kaaya-kaaya umá kówana timáyíkaraiye.

kuti-áágómmá kanaaráqá waqtuwaígáae téna imaamumá yímikena ⁸ tiráiyee: “koéqa taíbaq ímáyaaro! paá yáumma mamé kóoro! kamaáama unáámmá óqtamma íma mayéra paá kóoro! ⁹ maqné-áítáúq-ánáámá kanaaráq éra ááqibo kímora kúberai-unaakoqtoma kúberaaro!” téna ¹⁰ timá yímikaiye: “móra-naupaqa peréqa mi-márúkáqá maéq mi-nááúpáqá wáero. ¹¹ ááqibo móra-marukaqa waayúkama íma agoyáá umátiketa keráwáqti wátáama íma itétama mi-márágóni kaítôgomma títapike ayúmóro. ayúqtuwaiyanama yetí negi-yáqtaáqá paá wániye.” ¹² titata kóureta abarokáqá tirááe: “waayúkao, keráwáqti kebó-yátáápíké waerááro!” téta ¹³ taíbaq-kuti-aagoma waqtukéta netuqyaa-káři-wáyúkama matawékaraqa péketa atóbamayikaraae.

Yóáane nommá perái-nákómá náarabi umá pukáimiye.

¹⁴ maannáayaba Éróti anómma yabíkái-nakoma ítaraiye. Ítuni áwîqa anómma utáitana ítaraiye. yaímma-wayukama tirááe: “Yóáane nommá perái-nákómá pukaráipike itó-urena imaamugárágá kéiyee.” tewata ¹⁵ yaímma-wayukama tirááe: “Íráiyamiye.” tewata tébakaqa tirááe: “naayó-kátáá-wátáá-nákáánákómá wemá watáá-wataa-naqa máiyee.” tewana ¹⁶ Éróti itarena tiráiyee: “Yóáanema kemá aqnómmá arákáunana wemá keqnáámmá itó-uraiye.” ¹⁷ téna aáqa itarena aanibo wemá wení waayúkama Yóáaneqtabama naayóbáqá timáyímikaitata uréta Yóáanemma yáqtoqma kaarabútibi ánnáma kútaane. miráipoana Yóáane kaarabúti matáiyee. Érótini ábâkoma Píripini ánáakoma Erótiati Éróti yabitimá moyámmá matáitana minnáyaba ¹⁸ Yóáane naayóbáqá tiráiyee: “enábâkoni ánáakoma yabitimá mayáánabo! ímayaa!” ¹⁹ miráipoana Erótiatini áyámma itana Yóáanema ikámma puínéna kéiyee. ááqibo íma

kanaaráqá ikamíniye. ²⁰ Êrôti Yóáaneqtabama áaqa kégaitana Yóáaneni kateko-ááítábámá ítaraitana aokaq-naré téna ítaraiipoana Êrôti kawáá umákaraiye. Yóáaneni watáa ítaraimma áaqa kégaitana amukaráq maqma kéitaiye. ²¹ mi táoqa Êrôti wení marákárai-kanaayaqa óniqa kauténa wení maqné-wáyúkáyábámá mú mikáq anó-kayukayabama Kááriribake anó-kayukayabama kaumá yímikaitana ²² Erótiatini ayáámûkoma imá yamáyíkaitana Êrôti amuqá marakéna tiráiyé: ²³ “emá akáinaama ítama timónaao! ítama timónenaqa aménúne. kemá yabíkáuna-yataaqtaba tínaqa aúkáapike aráqma mórabaq aménúne.” téna tiráiyé: “máqtemma ítama timónenai-yataaqa aménúne.” titana ²⁴ wemá yáubarena anóama ítama aónaraiye: “nóiqtabawaq timiyó ténúnô?” titana anóama yauwéqma tiráiyé: “Yóáane nommá peráínákóní aqnóné.” titana ²⁵ ayáámûkoma páátákáá kóena Êrôti máipaqa iréna ítama aónena tiráiyé: “Yóáane nommá peráínákóní aqnómmá táápepi timiyábá kétékaiye.” titana ²⁶ Êrôti arummá ôriq umá kéitana áaqibo namuq-wáyúkátí yúbáq wenáama tiráinapoana íma kaaqaarí téna ²⁷ páátákáá wení kawáá-náqá timá ámikaiye: “aqnómmá ko mamé iyo!” téna timákáitana kóurena kaarabútibike aqnómmá ko aráqmena ²⁸ táápepi mamé iréna inaarúgómmá má ámikaitana inaarúgómá anóamma ámikaiye. ²⁹ miráitata Yóáaneni iyápó-annama ítátuweta iréta aráaq-auma ya matéta máátiq-máatiq-muriapi mó-uqtamakaraae. miráuma Êrôti aákaqa makéna Ítuqtabama tiráiyé: “Yóáane pukáipike itó-uraiye.” téna tiráiyé.

Îtuma taíbaq-wayukama aáwaqa yímitata narááe.

³⁰ Îtuni iyápó-annama wenôpaqa yauweréta máqteniq aráatababi máqten-aimma timá yímikaataba timá

ámikaae. ³¹ ááqibo taíbaq-wayukama keyewata Ítuma wení iyápó-annagaraqa aáwaqa íma kanaaraq naráamiye. íma naráawana Ítuma iyápó-annama timá yímikaiye: “kenamáataa káqopaqa ayáqtáakaqa ónúntae. keráwáqá aagaq-naagáq téq mikáq aagaínoe.” titata ³² nópí-káarébi yenamáa Ítugaraq kaqmáapaqa kóuraae. ³³ ááqibo kéowata taíbaq-wayukama yimónareta yeqtábámá itareta máqte-marupake marabí yó-yo umá yetí áqnáabaqa kaqmáapaqa irááe. ³⁴ Ítuma nópí-káarébíké marabí kukénama netuqyaa-wáábámmá keyimonena arummá umayíkaraiye. yetí yabi-í-náqá íma máitata tipí-típiraa umá máawana miráuma yimónarena netuqyaan-áápínáámmá kétima-yimiye. ³⁵ aaqá ékitata wení iyápó-annama iréta tirááe: “aaqá kéekibo kaqmáapapoana ³⁶ emá timá yíminata kó éta aáwaqa naa márûpake ko meyámmá máyáaro.” téta tewana ³⁷ Ítu tiráiyee: “keráwáqá aáwaqa yímero!” titata yemá ítama aónaraae: “nóinapi aáwaqa meyámmá mayánúnataabiyo? kaayaq-tíyááká-wáyúká aiyayaan-oqtakoma (200-kína) íumaataraiye.” tewana ³⁸ Ítuma tiráiyee: “yammá nôraq umá wáiyoo? ko aónaaro!” titata aónatuweta timá ámikaae: “morá-tiyaapaq-yamma kaayaq-nóyáákáráqá wááe.” ³⁹ tewana Ítuma wení iyápó-annama timá yímikaiye: “máqte-kayukama áápêpaakaqa maraq máero téra timá yímero!” titata ⁴⁰ araamá máqe-uraae. yaímma-wayukama tiyááka-wayuka áiyayaakaraqa (100) maraq máawata yaímma-wayukama kaayaq-áiyáyáákáráqá tiyáákagaraqa (50) máqe-uraae. ⁴¹ máawana Ítuma móra-tiyaapaq-yakaraq kaayaq-nóyáákáráqá maténa wíyôkaqa karáqma káonena amuqá makéna nunamupí “tíkaiye” tiráiyee. tiréna yammá kíqtíraaq umá wení iyápó-annama yímikaitata yemá waayúkama yímikaae. kéqnáámmá

kaayaq-nóyááqá yáíkaa q umá yímikaiye. ⁴² yakaráq noyáákaraq yímikaitata máqte-kayukama nátuweta yímûqa yaitata ⁴³ wení iyápó-annama yuqáan-aqto-atoma aítma aítturaawata títaupake kaayaq-únámmá ógiqma aítturaae. ⁴⁴ yagaroqtamá naa-káyúkámá títaupake kaayaq-wáyúkámá naikamá tiyááka áiyayaa-kayukama narááe (5,000).

Îtuma non ánanaakaqa náuraiye.

⁴⁵ natúwáawana Îtuma páátákáá wení iyápó-annama timá yímikaiye: “nópi-káárébi Beqtáirapaqa meran-ábápáq-ágínáupáqá áqnáabaqa kóoro! kemá anaáékaqa yénúne.” téna waabá-káyúkámá timá yímikaiye: “kóoro!” téna tiráiyé. ⁴⁶ timátuwena anuraqá nunamummá mú tiráiyé. ⁴⁷ enáinobaqa iyápó-anna-wayukama nópi-káárébi nokaayúkóni aúkáapimma mááwana Îtuma wenamáa iyuwéna marabí máqé-uraiye. ⁴⁸ uwáágoma ôriq umá kéyoraitata wení iyápó-annama nópi-káárébi íma kanaaráq kéowana Îtuma yimónarena nokáá-nokaamma non ánanaakaqa yeqtôpaqa kéyena yátamakitata káon-aawana ⁴⁹⁻⁵⁰ yáaqa kégaitata ikatîqa kéeta yúyánánóbáqá “waátáe!” tirááe. yurááwana Îtuma páátákáá tiráiyé: “ké kéyune. táaqa ígáino!” téna ⁵¹ nópi-káárébi yetê pékaitana uwáágoma yoqmá ánataguraiye. iyápó-annama yáaqa ôriq umákaitata yúyánákó taítawaa kéiyé. ⁵² yakaq awaaméqá in-ááímmá íkéitaawana yetí yáakoma ummaamá ôriq uráiyé.

Îtuma Kénnétáaretibaqa karímá atóbamayikaraiye.

⁵³ nokaayúkóni meran-ábápáq-ágínáupáqá iréta mararáqá Kénnétáaretibaqa yáá amakéta nópi-káárémá ánnáraqa kútae. ⁵⁴ nópi-káárébi ké yáubaraawata waayúkama páátákáá Îtumma káoneta ítaraae. ⁵⁵ ítareta máqte-marukaqa uréta karí-wáyúkámá kúkutaaraqa

maréta maméta Îtu máipaqa irááe. ⁵⁶ máqte-mapaqa Îtuma uréire uráipaqa naa-márûkaqa yópáqá máqtepaqa waayúkama yetí karí-wáyúkámá meyámmá kémayai-marukaqa mamé iréta egaa aéta tirááe: “ayúwénata ení wáqtôraqa karí-wáyúkámá ánekuyoro!” tewata máqtemma ánêkuyowana yetí karímá éqyíkaitata atóbaguraae.

7

aítaubikoni aapinaammá

¹ Péрати-wayukama yaímma aamá aúmakaan-aimma ítaraa-kayukagaraq Yérútáárebake iréta Îtunopaqa áíku-taae. ² yaímma Îtuni iyápó-annama iyáámma íma tete éta aáwaqa kénaawata yimónaraae. ³ ááqibo Péрати-wayukagaraqa máqtemma Ítíráaeo-wayukagaraqa yetí yí-taubikoma timáyímikaawata iyáámma íma kateko umá tete étama aáwaqa ínewaomiye. ⁴ keqnáámmá aáwaqa meyámmá matéta íma tete étama ínewaomiye. yí-taubikoma taíbaq aammá aúkai-kataama yímikaawata yemá mirá kéoe. táápeqa tete iyábá nawimmá tete iyábá taawemá tete iyábá kéqokeq-yaqtaaqa tete iyábá miráuma tete kéoe. ⁵ miráitata Péрати-wayukama aamá aúmatan-aimma yirááti-kayukagaraqa Îtumma ítama aónaraae: “nôraq itata ení iyápó-annama ketáái-títaubikoni aamá íkeiteta iyáá-paigaraqa kénaao?” tewana Îtu yauwéqma tiráiyee: ⁶ “Áítáíya keráwáqqtábámá áraimma tiráitaq kaaqaari-wáyúkámá mááe. naayóbáqá wemá miráuma agatáiyee.

Áánûqtu kétiye.

‘maa-káyúkámá paá yóyaukake tíwîqa múte kéyauyoe.
yetí yirummá ketôpaqa íma kémaraae.

⁷ aamá aúmatan-aimma waayúkama ye túyánápíké kėti-
raatewaq yeráwáqá Áánûqtuni aamá aúmatan-
aikaa kéitaae.
miráipoana ketíwîqa múte yawíyawaigoma yíwáqnaa
kanaaráq íniye.”

téna agatáitata ⁸ Ítuma tiráiyee: “keráwáqá Áánûqtuni
aammá aúkai-qtataaqa keráwáqtí tinaaépaqa yuwéq
wáátigoni maníqá paá yáqtoqme kéoe.” téna tiráiyee:
⁹ “keráwáqtí maníkóní wataáama yáqtoqme kéeta
Áánûqtuni wataáama yuwéta íkeitaae. ¹⁰ naayóbáqá
Móteti tiráiyee. ‘enabommá enanókaraqa kaayoné
umá yíwîqa múte yauyuwo! kaqtó umá yabíqyikaa!
ááqibo móra-nakoma wenaboqtábámá wenanóqtabama
tái-aimma tíanama arááqa ikamínana puíniye.’
tiráitaq ¹¹ ááqibo keráwáqá kétee. ‘móra-nakoma
wenaboqtábábi wenanóaqtabama timá-yimena ‘kemá
íma kanaaráq timénúne. timúna-yataaqa tíwaqnaa-
yaqtaqa kóbaanie. Íbaru-aipi kóbaani wenáaimma
mirá wáiyee Áánûqtunnae.’ mirá ténama ¹² aboámmá
íma yíwáqnaa íniye. ¹³ keráwáqá Áánûqtuni wataáama
kéyuweq keráwáqtí aamá aúmakaan-aikaraq kéyuwaae.
maami wái-qtátáárîqa taíbaqa kéoe.” téna tiráiyee.

waayúkama táíq umá aamá kárate-qtataaqa

¹⁴ Ítuma waabámmá wenôpaqa yááyarena timá
yímikena tiráiyee: “ítáaro! ¹⁵ máqte-qtataaqa arunóbáqá
koínama íma kanaaráq táíq éna ááqibo arunóbáké
yáubatuwena yáwína-yataakoma minnáma táíq kéiyee.
¹⁶ taáqa wáinaaqa ítáaro!” tiréna ¹⁷ waabá-káyúkáyôpake
kóurena naaúpaqa pékaitata wení iyápó-annama
ítama aónaraae: “maa-kátáágón áaimma nóinabiyo?”
tewana yawuwéqma tiráiyee: ¹⁸ “tébakaq íma ítáane
umá íyaq keráwáqá ítaraao? ¹⁹ ááqibo máqtemma

kégumibo paá áyapi kégumena miráipoana ayábopike kényutugiye.” miráuma Ítuma tiráiyē: “máqtemma naí-yáqtááqá kanaarác nánōe.” ²⁰ móragaraqa tiráiyē: “arunóbáké yáubagurai-qtataaqa waayúkama táíq umá kényiraatiye. ²¹ aúpác arunóbáké táí-auyanamma iténa kebó-yátáákáríq kéena moyámmá kémayena waayúkama kéikamena ²² aaramá moyámmá yabitimmá kémayena aúrananna káena taíbaq-kumiq-yaqtaaqa wáitana kaaqaari kétena negígómá kéena kéwakarena áwîqa yama aráápena táí-weganokanoqa kéen ²³ maami-kútí-yátáákómá waayúkagoni arunóbáké kéyaubena waayúkama táíq umá káraatiye.” téna tiráiyē.

aaragóní arupi itaígómá

²⁴ Ítuma kóurena Tááya-marukaqa iréna móra-naupaqa pékena wemá máitata yemá aónaiyaba íkákaiye. ááqibo aúpácá íma kanaarác máqe-uraiye. ²⁵ móra-inikoni ayáámûkoma kuti-áágógarácá máitana min anóama Ítuqtabama itarena páátákáá wenôpaqa iréna Ítuni aítaupi aípaq aguráiyē. ²⁶ min-íníkmá íma naaóq-inimibo wemá Pinítia Tírîtabake iréna mibácá wenanóama marákáraitana mibáké iréna Ítuqtabama egaa aráiyē: “ketiyáámûkoni arupiké kuti-áágómá waqtuwaaol!” titana Ítuma tiráiyē: ²⁷ “ááqibo áqnáabaqa naaópaq-iyapogotaa aáwaqa yímiketae. iyápógoni aáwaqa mamá iyákómá amíyábá minnáma íma íráqô-qtataaqiyē.” téna tiráiyē min-íníkmá tiráiyē: ²⁸ “téna. ááqibo iyán árâaqa yaare-aménáápácá maéta iyápógoni aáwaqa araaqtáma ábûpuma kénae.” titana ²⁹ Ítuma tiráiyē: “kateko-áímmá tiráánaboana kuti-áágómá enayáámûkoni arupiké yáubagina ení naaópaqa kóaaol!” titana ³⁰ wení naaópaqa kóurena ayáámûkoma aónaraitana wemá wai-yáárérácá

kanaaráq máitana kuti-áágómá arupiké yáubama ánatama kóuraiye.

Îtuma aîbôq-nakoma atóbamakaraiye.

³¹ Îtuma Tááya-marupake Tááíranabaqa kóurena Tááíranabake Kááiriri-nokaayukaqa iréna Tekááporitipake tiyááka-marupakene iráíye. ³² iráitata tébakaq-wayukama aîbôq-naqa awíqme Îtunopaqa irááwana wemá aamá íkéitena íma arupú umá kítitata egaamá arááe: “ayáánapo ánêkuinanama atóbamakaniye.” tewana ³³ Îtuma wegáráqá waabápike áwíqme kóurena ayáán-amama min-aîbôq-nákóní áárarapi makéna wiráátima wikéna amáábîraq ánêkukena ³⁴ wiyôkaqa aónarena karagíkáráqá yumákáraiye: “yarótáyakao!” wemá Ááramê-aipike tiréna “îbaqta” tiráíye. min-áíkon áaimma aáqa yarótáyakao. ³⁵ tiráitana páátákáá min-nákóní ááraramma yarótáguraitana óyauqa oyaaq uráitana wemá aamá kanaaráq kétiye. ³⁶ miráitana Îtuma akoqnáá umá timá yímikaiye: “atóbamakaiqtabama ítima-yimero!” titata máqtemma abarokáqá anókaqa timá yímikaiye. timá yímikaitata ³⁷ máqte-kayukama itáawanama yáaqa karáíye. yáaqa ôriq umá karáitata tirááe: “wemá máqte-qtataaqa katekoîq kéíye. aîbôqnaaboq-nakoma timá ámikaitana aamá kéitena kanaaráq kétiye.” téta tirááe.

8

Îtuma móragaraqa taîbaq-wayukama aáwaqa yímikaitata narááe.

¹ pááqyamma anaaékaqa káqomma waabámmá anómma áíkutaae. áíkutaawana yetí aáwaqa ánataguraitana Îtuma wení iyápó-annama yááyarena tiráíye: ² “maa-káyúkáyábámá tirummá

kéumayikaunaboata ketê kaumo-yúpáámá máqe-ureta aáwaqa íkénaawaqa ³ kemá timá yiménatama naaópaqa! kóétama ayáqtáákaqa kéyepoqa aáwaqa íma yiménatama yúnááímmá ínóe.” titata ⁴ wení iyápó-annama tirááe: “kááyûq-mapaqibo taíbaq waqmé o-káyúkámá náakakena miráuma-aawaqa taíbaq mamá yiménúnataabiyo?” tewana ⁵ îtu tiráiyé: “ení yammá nôraq-umabiyo?” titata “abapaké kaayaré.” téta yawwéqma ⁶ tewana îtuma “maraq máaro!” timá yímituwena mi-qtámmá abapaké kaayaqá maténa nunamupí Áánûqtuqtabama amuqá makéna “tíkáiye” tiréna kíqtíraaqa uréna wení iyápó-annama yímikaitata waabámmá yímikaae. ⁷ keqnáámmá noyááqa yakaráqá maténa nunamupí “tíkáiye” tiréna iyápó-annama yímikena timá yímikaiye: “yímero!” titata yímikaae. yímikaawata ⁸ máqtemma nátúwáawana yímûqa yaráiyé. taíbaq-wayukama títaupake kaayaq-wáyúká-áiyáyáámmá (4,000) nátúwáawata ⁹ iyápó-annama ábûpuma araaqtáma abapaké kaayaq-únápí aíqturaawana îtuma timá yímikaiye: “naaópaqa kóoro!” ¹⁰ timátuwena nópí-káárébí iyápó-annagaraqa péketa Táámánûtaamarupaqa kóouraae.

Pérati-wayukama awaaméq-yátááqtábá ítama aónaraae.

¹¹ tébakaqa Pérati-wayukama utéta aagaren áimma kététa ítama aóna-aona urááe: “wíyôkakena-awaameqa tiráátiyo!” tewana ¹² îtuma karagíqa kéyena tiráiyé: “nôraq itata íbêq-wayukama aati-aatimá ‘awaaméqá timiyo!’ kéteo? ké kétune awaaméqá íma yiráátéq íyimenune.” téna ¹³ yeqtôpake yiyuwé kóurena nópí-káárébí móragaraqa pékena yanaapáq agínááúpáqá kóouraiye.

Pérati-wayukagaraq Êrôtini yammá itorai-yáqtááqá

¹⁴⁻¹⁵ Îtuni iyápó-annama aáwaqa yiwikáqtuweta yewana kímora-yamma nópi-káárébi wáqe-uraitana Îtu tiráiyé: “keráwáqá Pérati-waayukati yammá itorai-yátáákáraq Êrôtini yammá itorai-yáqtááqtabámá aónama kawáá oro!” titata ¹⁶ minnáyaba wataá-wataa yé-iyáá tirááé: “nôraq itanáq mirá kėtiyo? yammá íma wáitana mirá kėtiye.” tewana Îtu yetí wataáyabama ítarena ¹⁷ tiráiyé: “nôraq itaráq yammá íma wáiqtabama wataá-wataa kéteo? íyaq ítaraao? póraanabono? aíbôqnaaboo kéoo? ¹⁸ túramma wáimma íyaq káonaao? tááraramma wáimma íyaq kéitao? íyaq taákaqa makááo? ¹⁹ kemá móra-tiyaapaq-yamma taíbaq-waayukama kíqtí-giti umáyíkarauo nôraq umá unáápímmá tébakaq aqtó-ááwáqá aíturaao?” titata “títaupake kaayaré.” téta yauwéqma tirááé: ²⁰ “ááqibo abapaké kaayaq-yámmá kíqtí-giti umáyíkarauonata nôraq umá unáápí abúpuma aíturaao?” titata “títaupake kaayaré.” téta yauwéqma tirááé. tewana ²¹ Îtuma ítama yimónaraiye: “paá íyaq arútama ítaraanabiyo?” téna tiráiyé.

Îtuma aúramma karopágurainakoma Béqtáirabaqa atóbamakaiye.

²² Béqtáirabaqa irááwata mikáqá tébakaq-wayukama aúramma karopágurainakoma áwíqme Îtunopaqa iréta egaa arááé: “emá ánekuinanama atóbamakaniye.” téwana ²³ Îtuma ayáákaqa yáqtoqma yabitimá márûpake áwíqme kóurena aúrapi wiráátima wíqmakéna ayáánapo ánêkukena ítama aónaraiye: “ára káonaano?” titana ²⁴ min-nákómá káonena tiráiyé: “kemá waayúkama yaaráá umá uréire kéowaq káonaune.” titana ²⁵ Îtuma móragaraqa aúrakaqa ayáámma makáitana íbêqa min-nákómá akoqnáá umá aónaraitana aúramma

atóbamakarainana máqte-qtataaqa káonaitama ²⁶ Îtuma timá ámikaiye: “ení naaópaqa kóé! mi-márúpáké yéna márûpaqa móragaraqa íma yauweré iyo!” téna tiráiyé.

Pítaa Îtuni áaimma abarokáq kétiye.

²⁷ ááqibo Îtuma wení iyápó-annagaraqa Tétaría Píripai-marupaqa kégoweta Îtuma ítama yimónaraiye: “timá tíméro! waayúkama keqtábámá nóinae kéteo! náawabuno?” titata yauwéqma tirááe: ²⁸ “yaímma kétee emá Yóáane nommá pérakarai-nakoe kétéwata yaímma emá Iráíya máane téta kétee. tébakaqa emá Áánûqtuni wataá-wataa-nakomone kétee.” tewana Îtuma ítama yimónaraiye: ²⁹ “keráwáqá nóine kéteo? náawabuno?” titana Pítaa yauwéqma tiráiyé: “emá Áánûqtuni auyánámmá Metáíya máane.” titana ³⁰ Îtu timá yímikaiye: “keqtábámá waayúkama ítima-yimero!” téna tiráiyé.

Îtuma wemá aíqa iyábágáráq wemá puínîtabagaraq timá yímikaiye.

³¹ Îtuma mirá-timatuwena wení iyápó-annama miráuma káyiraatena timá yímikaiye: “ké Waayúka-Araaqa máune. taíbaq-yataaqtabama tíqa íniye. ketáái anó-kayukama uyátaráa-monoq-wayukagaraqa aapinaa-káyúkágáráqá anaaéma umátiketa tikamiyaqa pukónúne. puyónana kaumo-yúpáámá ánataginana tiwáutinaqa paá mánune.” ³² miráuma abarokáq titana Pítaa ítátuwena Îtumma áwîqme nékaqa mó áá awáágítana ³³ ááqibo Îtu wení iyápó-annama yimónarena Pítaamma áá awááguraiye: “emá webó-náqá máane. ketinaaépaq yáwaa! enaúyánámmá paá waayúkagoni auyánámíye. íma Áánûqtuni auyánámíbo!” ³⁴ timátuwena wemá wení iyápó-annama waabákáráqá wenôpaqa yááyaraiye.

yááyarena timá yímikaiye: “ááqibo móra-nakoma akáínana tinaaépaqa yínénama wemá wení akáígómá awikátuwena yuwáino! wenáuma mamé uwí-yátááqtábá kéyuwenawaq wení máárîpuma múte kémayena tinaaé mamé yíno! ³⁵ móra-nakoma paá mánaae ténama wení paá mái-yataaqa aúyoraniye. ááqibo móra-nakoma keqtábámá puyéna ketí átê-wataayabama puyénama wení paá mái-yataaqa mayániye. ³⁶ ááqibo móra-nakoma máqtemma mararáq wái-qtataaqa matokáinanama wení paá mái-yataaqa aúyokinanama nôraq ínîyô? ³⁷ nóinapo wení paá mái-yataaqa móragaraqa meyanîq ínîyô? ³⁸ ketí wataayabama íbêqa kebó-yúpáaráqá keqtábá agaemá inaqa ké Waayúka-Araaqa maéqa weqtábámá kemá yéna-taoqa ketiboní tágagi-yataakaraqa wení aokaq-káqtó-wayúkágáráq yéqa mikáq kemá tigaemá umákanune.” téna Îtuma

9

¹ tiráiyé: “taákaqa máráaro! tébakaqa maakáq itó-uma paá máa-kayukama íma puíyana Áánûtuma kawáá kéi-kanaama akoqnáágaraqa yínata aónéta puínoe.” téna Îtuma tiráiyé.

Îtuma káqowaraa aúkéna tágaguraiye.

² abapaké móra-wagaama pukitana Îtuma Pítaagaraqa Yêmitigaraqa Yóáanekaraqa yíwîqmena anón-anuraqa utéta yenamáa máneta urááe. mikáqá Îtumma káonaawana wemá káqowaraa aúkitata ³ wení unáákáqtôma waéqma tágagurena mú mikákáá wayámmá aúkitataa waayúkama tete umátúwáakakaatati íma miráuma wayákayana umá tágagine iné. ⁴ mirá umátuweta Iráíya Mótetigaraqa Ítugaraqa wataá-wataa kêtewata yimónaraawana ⁵ Pítaa tiráiyé: “yirááti-nako,

maakáq mánunataama iráqôniq kéinataa kaumo-námmá taróq onúnataama mórama ennáé. mórama Mótetinnæ. mórama Iráíyanna tarôq onúnatae.” titana ⁶ yáaqa karáitata Pítaa tînîn-aimma íma ítaraipoana mirá-tiraiye. ⁷ ááqibo konnámá kukéna yemmá yawááq uráitana aagómá konnánóbáké tiráiyé: “tíkái-ketaanikoma máiyé. máinaraq wenáama ítáaro!” ⁸ yemá yúrapike abáá uréta Ítumma wenamáa aónaraae. ⁹ anuraké kukááwana Ítuma timá yímikaiye: “káqo-kayukama aónaraawaigoqtabama ítima-yimero! ááqibo kemá Waayúka-Araaqa pukuráipike awaútinana itoínaqa mikáq kanaaráq timá yímero!” titata ¹⁰ wenáama ítareta kaqtó uréta ááqibo maannáyaba watáá-wataa tirááé: “pukuráipike awaúturaigoma nóin-aainabiyo!” téta ¹¹ Ítumma ítama aónaraae: “aapinaa-káyúkámá kétee ‘Íráíya áqnáabaqa yíniye.’ nôraq itatáq mirá kéteo!” titana ¹² Ítuma yauwéqma tiráiyé: “Íráíya áqnáabaqa kéyena máqte-qtataaqa yokaa-yokaa kéiyé. ááqibo nôraq itana Waayúka-Araaqtabama Áánúqtuni agamatán-áipí mirá kėtiyo? ‘wemá anón-aiqa mayáinatama waayúkama wemmá ayúqma ánatainoe.’ ¹³ titaqá kemá kétima-timune. Iráíya wágáabaqa iráinapoata waayúkama weqtábámá Áánuqtuni agamatán-áipí tiráiniq uréta máqte-qtataariq ónaae yíkái-qtataariq wekáq urááé.” téna Ítuma tiráiyé.

Ítuma kuti-áágógáráq-iyápómá atóbamakaiye.

¹⁴ kukéta tébakaq iyápó-annaraqa irááwata anómma waabá-káyúkámá yeqtôpaqa áikutaawata yimónaraae. aapinaa-káyúkámá Ítuni iyápó-annagaraqa aagaren áimma kétéwata ¹⁵ waabámmá Ítumma káoneta iyánáaq umáreta uyaaté uréta agoyáá umákaraae. ¹⁶ Ítu wení iyápó-annama ítama yimónaraiye: “nóiqtabama

yegáráqá aagaren áimma kéteo?” titana ¹⁷ waabápíké móra-nakoma tiráiyé: “yirááti-nako, ketáanikoma enôpaqa áwîqme uráunana wení arupi kuti-áágómá máitana aamá íketitana ¹⁸ kuti-áágómá yáqtoqma marabí kéyuwaitana wemá áwaayaamma agkíqqa kéitana óyaukaqa agaregómá ôriq kétena arááteru-teru kéiyé. kemá ení iyápó-annama ítama aónaraune. ‘kuti-áágómá arupíké waqtuwánô téq itáunata kanaarácq íma waqtukááe.’” titana ¹⁹ Ítu tiráiyé: “íma itáa-araakotaama mááe. nôraq umá yupaawaq keráwáqtê mánuno? keráwáqtí íitai-yataakoma tîbô kégaitaqa nôraq umá yupaawaq miráuma ónúnô? iyápóma áwîqme kekáqá yero!” titata ²⁰ iyápóma áwîqme irááwana Ítuma máitana kuti-áágómá wemmá aónarena iyápóma yáqtoqma marabí yukáitana aúgoma kaipú-kaapu uráitana óyaukake agaremá arááteru-teru uráiyé. ²¹ Ítu wenaboámmá ítama aónaraiyé: “nôraq umá yupaawaq wegáráqá máqe-uraiyo?” titana aboámá yauwéqma tiráiyé: “pááqyan-iyapoma máikakene. ²² taíbaq-kanaama irabí yukéna nopí yukéna arááqqa ikámita ááqibo emá arummá umátikaaol! emá kanaarácq énnaraq tíwáqnaa uwol!” titana ²³ Ítu tiráiyé: “náawabi keqtábá arupi ítama aruténama máqte-qtataaqa kanaarácq íniyé.” titana ²⁴ aboámá ibiqá yaréna tiráiyé: “kemá tirupi kéitaupo ketí itaígómá pááqyamma itaígóqtábámá tíwáqnaa uwol!” titana ²⁵ Ítuma waabámmá yimónaraitata ya áikutaawana kuti-áágóqtábámá abarokáqá akoqnáá umá tiráiyé: “aíbôqnaaboq kuti-áágó, kemá timá ámenaa iyápógoni arunóbáké yaúbagaao! yaúbarema móragaraqa arunóbáq íperaao!” titana ²⁶ wááqqa yumátuwena iyápóma marabí yukáitana aúgoma kaipú-kaapu uráitana yáubaguraiyé. yáubaraitana iyápóma pukurénaraa

máqe-uraitata waayúkama tirááe: “pukuráiyel!” tewana ²⁷ Îtuma ayáámma yáqtoqma awaútitana itó-uraiye. ²⁸ Îtuma naaúpaqa pékuraitata wení iyápó-annama aúpáq ítama aónaraae: “nôraq itatáá ketáámá íma kanaaráq waqtukáunataabiyo?” tewana ²⁹ tiráiyee: “nunamunápó maa-wáín-áágómá kanaaráq waqtuwáinoe. káqo-qtataaqnapo kanaaráq waqtuwáinoe.” téna Îtuma tiráiyee.

Îtuma móragaraqa wení pukígóqtábámá tiráiyee.

³⁰ mikáké kóureta Kááriribaqa kégowata waayúkama ítanéowana Îtuma itaiyábá ikákaipoana wení iyápó-annama kétima-yimena tiráiyee: ³¹ “Waayúka-Araaqa yáq-toqma áwîqma yimíyatama ikamíyana puyéna kaumoyúpáámá ánataginana itó-iniye.” titata ³² wemá tin-áikón áaimma íma ítareta ikaqtíq uréta ítama íma aónaraae.

náawa mú mikákáá anó-nakoma máiyoo?

³³ Kápéranabaqa iréta naaúpaqa maéta máawana Îtuma ítama yimónaraiye: “nóiqtabama aakaqá uréire uréta wataá-wataa tirááo?” titata ³⁴ timá abarokáqá íma tirááe. aakaqá uréire umá maéta yemá aagaren áimma tiráápoata náawabi áqnáaenariq iyábá aagaren áimma tiréta timá abarokáqá íma tirááwana ³⁵ Îtuma maraq maéna títau-pake kaayaq-iyápó-ánnágómá yááyarena tiráiyee: “ítáaro! áqnáabatata akáina-nakoma aqtóbáq maíno! máqtekoni maqnémá auráino!” tiréna ³⁶ iyápóma áwîqma yetúbáqá ákarena áyabaa uréna tiráiyee: ³⁷ “móra-nakoma kebóana maaráá-iyápómá yabírakenaraa kemmá yabítikane iniye. yabítikanenaraa kenamáa íma yabítikanibo timátíkarainaqa yabírakane iniye.” téna tiráiyee.

namurommá íma maénama aanábómá máiyee.

³⁸ Yóáane Ítumma timá ámikaiye: “yirááti-nako, móra-nakoma enáwîqa tiráinapoana kuti-áágómá waqtukáitataa ketáámá aónaretaa timá ámikaunatae ‘éqaaol ímira-uwo!’ tirétaa ení iyápó-annabike íma ketáátê íma máitataaboataa mirá-tiraunatae.” tewana ³⁹ Ítu tiráiyē: “ímira timá áméro! ‘éqaaol’ ítero! ááqibo ketíwîqa yáinapoana akoqnáá-yataaqa umá inéna min-nákómá keqtábámá táí-aimma íma kanaarâq tîniye. ⁴⁰ ááqibo íma namuroîq kéumatikenataama wemá aanábó máena íniye. ⁴¹ ááqibo keráwáqá Ítu Káríqtoni iyápóma máapoana móra-nakoma keqtababóana pááqya-qtataaqa miráumaraa nommá nawááena timénama wení íráqô-qtakaakoni anónnámma mayániye.” téna tiráiyē.

Ítun anaaé waráí-yátááqá mamá taitawaa kéiyē.

⁴² Ítu tiráiyē: “móra-nakoma ketáama ítarain-iyapoma kaaqaari-ááímmá aráátínanama min-íyápógómá ketáama yuwáinanama anón-oqtamma kaaqaari-nákóní ánúwarakaqa atáá-ataa umá nopí óqtakaraqa yuwáiyana pékena nommá nawîkama pukínanama minnâ kateko umá íni ááqibo iyápóma tinaaépaqa yuwáné ínanama mú mikákáá táígoma íniye. ⁴³ ááqibo tiyáákoma táigo-qtataariqo kéinaqa keráwáqá tinaaépaq yuwáneqa tiyáámma aráráaro! áánibo kímora-ayaakaraqa mú mikákáá íráqômma keráwáqá tágagurai-marukaqa wínóe. kaayaq-áyáákáráqá márú mikákáá táígoma keráwáqá puí-márúkáqá ⁴⁴ irabí wínóe. ⁴⁵⁻⁴⁶ ááqibo áitaukoma táí-apima áwîqmena kéwinaama tinaaépaq yuwáneqa títauqa aráráaro! kímora-aitaukaraqa mú mikákáá íráqômma tágaruraipaqa yínéqa kaayaq-áítáúkáráqá márú mikákáá táígoma ína puíbáqá wínóe. ⁴⁷ ááqibo túrakoma kúmiq-yataariqo kéinaqa tinaaépaq yuwáneqa

túramma kubíqtúwáaro! Áánûqtuni kurubáqá kímora-aurakaraqa mú mikákáá íráqômma yínéqa kaayaq-áurákáráqá márú mikákáá táígoma ínaq puíbáqá irabí wínóe. ⁴⁸ puí-márúkákáqá marikómá íma ánatainana irágómá íma kama ánataniye. ⁴⁹ úmá irabí agatuwáinana anaaékaq yaímma íráqô-qtataaqa paá wániye. móraiq umá ketáá maqmá aóna-aona onanatóá yaímma íráqô-qtataaqa paá wániye. ⁵⁰ ááqibo umá ikaaqa kétena aáwakaraqa átê kénana ááqibo ikaaqa íma tíanama nóinapo móragaraqa átê ínáyô? miráuma tirupí umá-úráá-qtátááqá wánaqa máqte-kayukagaraqa aarawaamá paá máaro!” téna tiráiyé.

10

ánáakoma ayuwaiyábámá îtuma timá yímikaiye.

¹ mibáqá kóurena Yúria-marupaqa kóurena Yótaanomma atamá kóuraitata waabámmá móragaraqa áikutaawana wemá keqnáámmá aapinaammá timá yímikaitata ² tébakaq Pérati-wayukama wenôpaqa iréta yoqmá aónaneta ítama aónaraae: “ketáái monoq wataábi yaaguyabí-áipí awaaikómá wenánaakoma kanaaráq ayuwániyô?” tewana ³ îtu ítama aónarena tiráiyé: “Móteti nóineq timá tímikaiyo?” titata ⁴ yé tirááe: “Móteti tiráiyé. ‘akáinama awaaikómá ayúkai-kanaamma agayéná ánáakoma kanaaráq ayuwániye.’” tewana ⁵ îtu tiráiyé: “kaúbîq uráápoana Móteti miráuma timá tímikena agatáitana ⁶ áqnáabaqa Áánûqtu ímira-uráiyé. Áánûqtu áqnáabaqa awaaikógáráqá ánáakogaraqa tarôq uráiyé. ⁷ ááqibo waagómá anóama aboámá iyuwéna ánáakote iyikááyata kónanaratama ⁸ mi-káyákómá kímora-auma auráyóye. kaayakómá íma paá maéta

kímoragoma aúgemma mániye. ⁹ ááqibo Áánûqtu mi-móraráq makáinata waayúkama íma yataínoe.” titata ¹⁰ naaúpaqa wení iyápó-annama maannáyaba ítama aónaraawana ¹¹ wemá tiráiyē: “ánáakoma ayúwáinakoma káqon-inimma mayánénama wemá morímá yamákárena moyámmá mayéna ánáakoma agaemá amíniye. ¹² keqnáámmá awaaikó ayúkain-inimma wemá káqokanokoma mayánénama wemá morímá yamákárena moyámmá kémayaiye.” téna tiráiyē.

Îtuma pááqya-noiyaporawaqa atimuqá timá yikaraiye.

¹³ ááqibo pááqya-noiyaporawaqa yiwîqme Îtunopaqa ánêkuku íkáae téta irááwata Îtuni iyápó-annama áá yiwááguraawana ¹⁴ Îtuma aónaimma áyámma uráitana tiráiyē: “paá máaro! iyápóma ketôpaqa kanaarâq kéyee. áá íma yiwáágoro! Áánûqtuma kawáá kéi-maruqa miraráá umá iyápógoni márûqa wáiyē. ¹⁵ túwááyakaq márâaro! Áánûqtuni wataáama iyápóraa umá arupi kéitainakoma Áánûqtuma kawáá kéi-marukaqa kóiniye. miráumarâa íkéitenama íma kóine iné.” téna ¹⁶ iyápóma yirákena iyóbaruqma uréire kéena tiráiyē: “eqtábámá íráqôniq umákaniye.” mirá téna íráqôn-aimma timá yikaraiye. atimuqá ámikaiye.

anó-nakoma

¹⁷ kégoitana móra-nakoma uyááténa Îtunopaqa marabí araayutaúmá aténa ítama aónaraiye: “íráqô-yiraati-nako, nóin-iraqo-qtataariraq éraq kemá íma ánatagena tágagigoma mayánaáq únabiyo?” titana ¹⁸ Îtu tiráiyē: “nôraq itaa keqtábámá íráqône tiráano? kímora-iraqokoma máena Áánûqtu wenamáa íráqômma máena kéiyē. ¹⁹ emá máqtemma yaaguyabí-áímmá ítaraane. aaramá moyámmá morímá yamákaanabo!

íyamakaa! waayúka ikámma puyónabo! íkamuwu! moyámmá mayáánabo! ímayaa! kaaqaari-áímmá ténabo! ítiyo! wakaráánabo! íwakaraao! aboámá anóagaraqa kaayonéma umá yíwîqa múte yauyuwo. kaqtó umá yabíqyikaa!” titana ²⁰ anó-nako tiráiyē: “yirááti-nako, maa yaaguyabí-yátááqá máqtemma iyápó máqe uráuna-kanaarake íbêkaraqa kaqtó kéune.” titana ²¹ Ítu aónaraitana wenaúyánámmá wenôpaqa kóuraitana tiráiyē: “kímora-yataaqa íarutaiye. ení máqte-qtataaqa oótamma íma wái-kayukama yimiyo. yiméma Áánûqtugaraq ení oótamma taíbaqa anómma aurániye. yímituwe tinaaépaq iyol!” titana ²² mikátááyábá arummá ôriq uráitana wení oótamma taíbaq wáinapoana karagíqá yumáena kóuraiye. ²³ kóuraitana Ítuma karáqme uré karáqme iré kéena wení iyápó-annama timá yímikaiye: “anó-nakoma taíbaq oótamma makáina-nakoma Áánûqtuni-marupaqa umaagáráqá kóiniye.” titata ²⁴ iyápó-annama wení watáayatabama yáaqa karáitana Ítuma móragaraqa tiráiyē: ²⁵ “oótiraa-kakoma (káámo) waigóní-aapi péránéna iníkáámá oóta-nakoma Áánûqtuni márûpaq uínénama kamáa ániye.” titana ²⁶ yáaqa ôriq kégaitata tirááē: “náawa kanaaráq peráníyô?” tewana ²⁷ Ítuma karáqma káonena tiráiyē: “ááqibo umaa-yátááqá waayúkama íma kanaaráqá ínana Áánûqtu kanaaráq íniye.” titana ²⁸ Pítāa tiráiyē: “ketáámá máqte-qtataaqa yukétaa enanaaépaqa keyunatae.” titana ²⁹ tiráiyē: “ááqibo kétimatumune ááqibo keqtábámá maan átē-wataayabama móra-nakoma naaópaqa yuwánénama awaaómá ábâkogaraqa yuwánénama anaanoámá aúkogaraqa yuwánénama aboámá anóagaraqa yuwánenama áanikoma ayáámûkogaraqa yuwánénama yókáráq

yuqmá ánatatuwenama ³⁰ móragaraq-moragaraqa mayániye. taíbaq mayánéna íbêq-kanaama naammá taíbaq mayéna awaaútaáma ábâkotaagaraq taíbaq mayéna anaanoútaáma aúkoutaagaraqa taíbaq mayéna anóautaama taíbaq mayánéna aíkaraqa mayániye. mayéna anaaéka-kanaama íma ánatagena tágagigoma mayániye. ³¹ íbêq-ano-kayukama maqnémá ínana íbêq-maqne-wayukama uyátaneta yínóe.” téna Ítuma tiráiyé.

Ítuma móragaraqa wení puíyábámá tiráiyé.

³² aapaqá máeta Yúrútaárebaq kégowana Ítuma áqnaábaqa kégoitana wení iyápó-annama yáaqa kégaitata wenanaaépaqa kégowata tébakaq-wayukama yinaaépaqa keyewana yáaqa ôriq umá karáiyé. Ítuma móragaraqa wení iyápó-annama wenôpaqa yáárena máqtemma yínê-qtataaqa timá yímikaiye: ³³ “aónaaro! Yérútaárebaqa kéuyonatama mikáqá monoq-wáyúkámá aapina-káyúkágáráqá Waayúka-Araaqa yáqtoqma ánnáma amínéta aa íitai-wayukama yimíyata ³⁴ weqtábámá makatéta wirááti wekáqá wituwéta ikamíq-ikamíq umá ikamíyana puyéna kaumo-yúpáámá ánataginana itó-uma paá mániye.” téna tiráiyé.

Yêmitiyaa Yóáaneti ítama aónaigoma

³⁵ Yêmiti Yóáanegaraqa Yéberen áanikoma wenôpaqa iréta ítama aónaraaye: “yirááti-nako, móra-yataaqa ítama aónayaa kekárátá mirá-umatikanono?” téyana tiráiyé: ³⁶ “tikái-yátááqá nôraq umátikanuno?” titata ³⁷ tiráiyé: “emá ení tágagi-marupaqa yénaka kerátámá enaukápáqá maraq máyaakae. meran-áúkápáqá maan-aukapaqa anó-kayukati yibíqtátáráq maraq máyaakae.” teyana ³⁸ tiráiyé: “ítama aónááya-qtataaqa kenákámá íma ítaraaye. kemá naúna-yataaqa kanaarác náyóyô? kemá peraúna-yataaqa peráyóyô?” titata

³⁹ tirááye: “kanaaráqá mirá-oyuye.” téyana tirááye: “keqnáámmá kínnamo naúna-yataaqa náyóye. kínnamo peraúna-yataaqa peráyóye. ⁴⁰ ááqibo ketukápáqá kemá íma kanaaráqá ‘maraq máékaol’ tenúne. Áánuqtu wenamá maannáyaba tíniye.” titata ⁴¹ tébakaq iyápó-anna-wayukama ítaraawana Yêmitiqtabama Yóáneqtabama íyámma uráitata ⁴² Ítu yááyarena tirááye: “aa ítai-wayukagoni áaimma keráwáqá ítaraae. yetí uyátárai-kayukama kawáá-wáyúkágáráqá náapaakaraqa imaamugáráq-áímmá kétepoaq ⁴³ keráwáqá ímira-inoe. uyátaiyaba kákainanama tébakaqa yíwâqnaa íno! ⁴⁴ mú mikákáá áqnááemma mánae téna kákainanama máqtekoni maqnémá maíno! ⁴⁵ Waayúka-Araaqa wemmá áwâqnaa íyábá íma kukáibo máqtekoma yíwâqnaa umá wenamáárîq uyéna yauwécma meyanîq inéna kukááye.” téna tirááye.

Îtuma Páátáméati aúramma karopágurai-naqa atóba-makaraiye.

⁴⁶ Yérikobaqa irááwana Îtuma wení iyápó-annagaraqa anó-kaabakaraqa Yérikobake kégowana móra aúra karopágurai-naqa Páátáméati Timéyati áanikoma pari-páriakoni áwábaqa maéna óqtataba inaa-inaa kêtítana ⁴⁷ Náátárêtibake Îtuma keyataitana ítarena akoqnáá umá ááyama tirááye: “Ítuo! Tébitini áanikoo! keqtábámá arummá umátikaaol!” titana ⁴⁸ taíbaq-wayukama áá awáágureta “páátí máaol!” kêtewana mú mikákáá akoqnáá umá tirááye: “Tébitini áanikoo! arummá umátikaaol!” titana ⁴⁹ Îtuma paá máena tirááye: “ááyaarol!” titata aúra karopágurai-nakoma ááyareta tirááe: “áaqa ígáino! kááyaina itóaaol!” tewana ⁵⁰ unáákáqtôma ámuraake kabe-kabe umá káyutuwana itó-uma Îtunopaqa iráitana ⁵¹ Îtuma ítama aónaraiye:

“akaígómá nôraq umá umákanuno?” titana tiráiyē: “tikáí-tiraati-nako! keqnáámmá túrama aónanaare.” titana ⁵² “kóaa!” téna tiráiyē: “enarupi ítaraiwaigoma atóbamakaraiye.” titana páátákáá kanaaraq káonena Ítuni anaaépaqa pari-páriakaqa kóuraiye.

11

Ítuma Yérútáárebaqa pékaitata kaayonémá urááe.

¹ ááqibo Yérútáárebaqa waaqókáqá iréta Óríbêti-anuraqa Béqtápégibaqa Béqtanibaqa irááwana Ítuma kaayaq-íyápó-ánná-wáyúkáyátábámá timá yímikaiye: ² “kenákámá mi-márúpáqá kóokao! uréka oóti-araaqa aónéka waayúkama íma ayááqme uréire uráiyamma min-arááqá ayúqma áwîqme yekaa! ³ ááqibo móra-waigoma aónéna ‘nôraq kéoyo?’ tínakama mirá-tima-amekao. uyátárai-nakoma kákaipoana páátákáá yauwéqma uwáyu amíniye.” titata ⁴ yenákámá kóureta oóti-araaqa abarokáqá ánnáraqa aónareta káyuboyata ⁵ tébakaq-wayukama ítama yimónaraae: “nôraq kéoyo? nôraq itaka min-arááqá káyuboyo?” tewata ⁶ Ítuma timá yímikain-aimma yauwéqma timá abarokáqá tirááyata “kanaarapaq íye” tirááe. ⁷ oóti-araaqa Ítunopaqa áwîqme iréta yetí unáákáqtôma oóti-araaq-amuraaqa akéta Ítuma ámûraaqa kéuyataitata ⁸ tébakaq-wayukama unáákáqtôma aakaqá ákaraamma mú mikákáá anómma yabíkái-naqa kéitata mirá éwaoniq umá mirá-uraae. tébakaqa yaayamamá ánagaraqa akáteta aakaqá ákaraawana wemá yínîtaba mirá-umakaraae. ⁹ ááqibo aakaqá áqnáabaq o-káyúkágáráq anaaé yekáyúkágáráq kabámareta tirááe: “atóbatikai-naqa otáána yi-nákóqtábámá anón-uyatarai-nakon áwîkaq kéyenana Áánûqtu amuqá kémarakaiye. ¹⁰ Tébiti

ketibotáámá wení kawáá kéi-maruqa uyátárai-nakon áwíkaq wení yabi-í-yátááqá Áánûqtuo, wemmá íraqôniq umákaao! ya-matiyuwaaol” mirá-timatuwaawana ¹¹ Îtuma Yérútáárebaq utáíye. anó-monoq-naupaqa pékena karáqme uré karáqme iré kéena máqte-qtataaqa aónaimanibo aa ékitana yáubama Béqtanibaqa wení iyápó-annagaraqa kóuraae.

Îtuma arammá íma wái-qtagama áá awááguraiye.

¹² aaq iráráimma Béqtanibake yauwaré keyewana Îtumma áa-yaitana ¹³ kopaakáá-qtámá taíbaq-anagaraqa ayáqtáákaqa aónarena waaqókáqá uréna araqtábámá aónarena ááqibo abáá-abaa immá uráitana arammá íkéiyai-kanaaboana paá ánáma wáqe-uraiye. ¹⁴ Îtuma yaayamagómmá timá ámikaiye: “ekáqá yaa-yarammá íma iyaino! waayúkama móragaraqa ení arammá íma nánol!” titata wení iyápó-annama ítaraae.

Îtuma anó-monoq-naupaqa pékaiye.

¹⁵ Yérútáárebaqa irááwana Îtuma anó-monoq-naupaqa kurubáqá pékaitata mibáq meyámmá kémayaawata meyámmá kémaraawana yemmá Îtuma kurunóbáké waqtukéna óqtamma waékáa-kayukati yaaremá waéqtukena wáqwaaimma kémayaa-kayukati yibíqtátámá waéqtukaiye. ¹⁶ máqte-kayukama íma iyúwáitata oótama aqméta anó-monoq-namatupaqa kótawe-yatawe urááe. ¹⁷ mikáq yiráá téna tínoe: “Áánûqtuni agamatán-áípi agataíye! ‘ketí naaúpaqa máqte-kayukati nunamu-námmá téq ááqibo ketí naaúpaqa moyá-káyúkagoní naakáá ke máqtemma káuqmaraae.’” titata ¹⁸ uyátárai-monoq-wayukama aapinaa-káyúkágáráqá ítareta Îtuma ikamíyábá téite urááe. ááqibo waabámmá máqtemma wení

aapinaaqtabámá yáaqa karáinapoana yáaqa karáiyē.
 19 ááqibo énaikaqa Ítuma Yérútáárebake kóuraiye.

kopaakáá-qtágóní wátáagoni áaimma

20 aaq iráráimma aakaqá uréire kéeta kopaakáá-qtámá aónaraawana mútûqa aayákagurena ánûpake aayákaguraitana 21 Pítáa aákaqa mákena tiráiyē: “yirááti-nako! aónaao! emá áá awááguraana-yama aayákaguraiye.” titaana 22 Ítu tiráiyē: “itaao! arupi Áánûqtuqtabama yáq-toqma akoqnáá uráánama 23 maan-ánúyábámá náawabi tíniye. ‘anugô, itó-uma únópi pékaao!’ tíyanama arupi káqon-auyanamma íma wáinama wenáimma pááq ínîn-aikoma mirá-umakaniye. 24 miráinaqa kemá timá-timenune. kerawáqá tirummá améq móra-yataaqtabama nunamupí ítama aónáiyana máqtemma ítama aónaa-qtataaqa mayánóe. 25 ááqibo nunamummá kétéyanama káqo-yama táigo-qtataariq kéumatikaiyaqa týámma kéinaqa týámma paábaq yúwéraq! tirummá umákáaro! miráuma keqtibomá Áánûqtu keráwáqtí kúmiq-yataaqa paá umátikaniye. 26 íma káqo-yuti kúmiq-yataaqa paá umákaiyanama keráwáqtí kúmiq-yataaqa keqtibomá Áánûqtu íma mamá paá umátikaniye.” téna Ítuma tiráiyē.

Ítuma wení náápaaqtabama timá yímikaiye.

27 Yérútáárebaqa yauweréta irááe. Ítuma anó-monoq-naupaqa uréire kéitata uyátárai-monoq-wayukama aapinaa-káyúkágáráqá anó-kayukagaraqa wenôpaqa iréta 28 ítama aónaraae: “nói-naapaakaraqa maq-tátáárîqa kéono? náawa mi-náápáámmá ámikaiyo?” tewana 29 Ítuma yauwéqma timá yímikaiye: “mórai q umá kemá móra-yaqtaaq kímorama ítama timónaanaqa yauwéqma abarokáqá timá-timiyaqa kemá nóinaapaakararaq kéyunopoaq timá-timenune. 30 timá

tímero! Yóáane nói-naapaakaraqa nommá péqyikaraiyo? náawa mi-nááppáámmá ámikaiyo. Áánûqtu ámikaiyo? waayúkama ámikaa?" titata ³¹ yenamáárîq aamá kégareta tirááe: "nóine tenúnataabiyo? ááqibo Áánûqtu ámikaiye tenanatáámá wemá tîniye. 'nôraq itata wenáama tirupi íma ítaraao?' tínataa ³² ááqibo 'waayúkama ámikaae' tenanatáámá waayúkama íyako táíq kénata yé máqtemma Yóáaneqtabama yirummá amétama tínoe. 'wemá Áánûqtuni wataá-wataanaqa aúkáiye.'" mirá waayúkayaba téta yáaqa kaitata ³³ Ítumma timá ámikaae: "íma ítaraunatae." tewana Ítu tiráíye: "mórai q umá kemá ketí nááppaaqtabama ítima-yimenune." téna tiráíye.

12

uqtékáán-áráqtókóní kawáá-nákóní waéqma itai-áímmá

¹ timátuwena waéqma itai-áímmá timá yímikaiye: "móra-nakoma yómmá uqtékáán-áráqtómmá yoqmakéna kurumá umá ikútena arammá igáriq í-máíqá ukéna yawáákaa-namma tarôq umákéna yabi-í-wáyúkámá yabi-ígáae téna yímikaiye. yímituwena óq-marupaqa kóuraitana ² arammá ábûma kaitana kuqtí-kánááráqá wemá wení maqné-kánókómá timákáitana tébakaq-aramma yabi-í-wáyúkáráké mamé kóuraiye. ³ kóuraitata yabi-í-wáyúkámá maqné-nákómá yáqtoqma ikámma waqtúwáawana yauweréna arammá ímayena paá kóuraiye. ⁴ ááqibo yókóní aboámá káqo-maqne-nakomma uréna mó-timaanikitana iráitata yabi-í-wáyúkámá aqnókáq kéikameta timákaawana kóuraitana ááqibo ⁵ yókóní aboámá káqo-maqne-nakomma timákáitana kóurena iráitata yemá arááqa ikámôwana pukáiye. miráuma keqnáámmá káqomma timá ámikaitata kóuraawata tébakaqa yikákaawata pukááe. ⁶ ááqibo

yókóní aboámá kímora-aanikoma márainanama aboámá aúyánámmá ítarena ‘yemá ketáanikomma íma ikamínóe’ téna ítarena wemá írêkaqa wenáanikoma timá ámikaitana kóurena iráitata ⁷ yabi-í-wááyúkámá tirááe: ‘minná yókóní aboáni áanikoma ínataama ikámónanataa puínataa ketáámá yómmá mayánúnatae.’ téta ⁸ ikámôwana púitata arááq-auma yónaumepeqa yaúma iyaabótukaae. ⁹ ááqibo yókóní aboámá nôraq íníyô? wemá yabi-í-wáyúkámá yíkaminata pukíyana wemá káqomma yabi-í-wáyúkámá yómmá yimínye.” ááqibo téna ¹⁰ Ítuma mirá-timatuwena ítama yimónaraiye: “Áánûqtuni agamatán-áípi íyaq yoráutaa? mirá kétiye. ‘óqtakaraqa naammá taróq urááwana móra-oqtamma taróq kéo-kayukama maqné téta ayúkaawana mi-máqné-óqtákómmá mú mikákáá uyátárain-oqtamma aúkáitana

¹¹ maannâ anón-uyatarai-nakonopake kéitataa káonau-nataama ketúrakaq átê kéíye.’”

titata ¹² anó-kayukama waéqma itaígóní áaimma ítareta yeqtábámá tiráitata ánnáma amíyataba maqmá aónaraa-manibo waabáqtábámá yáaqa kégaitata paá ayuwéta kóurae.

óqtamma amíyaqtabama ítama aónaraae.

¹³ tébakaq Pérati-wayukama Érôtini waayúkagaraqa timáyímikaawata Ítumma wenáayaba waakápi akánéta irááe. ¹⁴ wenôpaqa iréta timá ámikkae: “yirááti-nako, emá kateko umá máanaqtaa ítaraunataama emá waayúkayatabama áaqa íkégaitaa Áánûqtuni aammá áraimma káraatiye. ááqibo waayúkama káqo-yuyaba yúyánámmá itánôqtaba emá paá abarokáq umá áraimma kéténe. miráuma kéyenataa ketáámá ítama káonaunatae. ‘Arómani-kamaani-nakomma óqtamma

kanaarq aménúnataabiyo?” tewana ¹⁵ aménúnataabi íyaq aménúnataabiyo?” téta tirááe. Ítuma yeqtí yáaimma ítarena tiráíye: “nôraq itaraq waakápi mó-tikaneraq kéoo? móra-oqtamma mamé iyaraq kemá aónaano.” titata ¹⁶ maméta má ámikaawana ítama aónaraiye: “óqtakaqa náawani amammá áwíkaraqa wáiyoyo?” titata yauwéqma tirááe: “mú mikákáá anó-kamaani-nakonae.” tewana ¹⁷ Ítuma tiráíye: “kámááni-nakon-nama kámááni-nakomma áméro! ááqibo Áánûqtun-nama Áánûqtumma áméro!” titata weqtábámá yáaqa karáíye.

pukuráipike itó-uiniqtabama tiráíye.

¹⁸ tébakaqa Táátûti-wayukama Ítunopaqa iréta mi-káyúkámá yúyánánóbáqá tirááe: “waayúkama pukuráipike íma kéitoe.” téta Ítumma ítama aónareta tirááe: ¹⁹ “yirááti-nako, Móteti aúbama agamátíkarena tiráíye. ‘ááqibo móra-nakoma puínanama wenánáakoma paá máena iyápóma ímo máinanama min-nákóní ábâkoma ánáakoma mayaíno! awaaóqtábámá iyápóma marakaíno!’ ááqíye téna ²⁰ móra-taoqa abapaké kaayaq-wátámá máqe-uraae. máqe-uraawana áqnáabaqa yiwaaómá aaramá maténa iyápóma ímarakena pukuráíye. ²¹ pukuráitana ábâkoma min-ínímmá mayákarena iyápóma ímarakena pukitana wenanaaéken-aoma keqnáámmá ánáakoma maténa iyápóma ímarakena pukuráíye. ²² tébakaq-watama keqnáánîq urááe. ye-wátámá máqtemma min-ínímmá mayákareta iyápóma íma marakéta pukurááe. ááqibo pukowana írêqa min-íníkmá pukuráíye. ²³ pukuráiyapike itó-i-kanaama min-ínímmá náawani ánáako aurániyo? yé abapaké kaayaq-wátámá matááe!” tewana ²⁴ Ítu yauwéqma tiráíye: “keráwáqá íarutain-aimma kétee. monoq-áúbámá íkéteta Áánuqtuni akoqnáágoma íma ítaraae. ²⁵ ááqibo

pukuráipike itó-iyamma Áánûtuni kaqtó-wayuka auránoe. awaikómá ánáakoma mórabi íma mánoe. paá aokaq-aokaq mánoe. ²⁶ ááqibo pukuráipike itó-iyabama Mótetini aúbabi íyaq yoráutaa? wemá abamá móra-yaa-wannama kaipáq máitana Áánûqtu timá ámikaiye. ‘kemá Áabaraama Ááitekima Yáakobouyaati manikómá máune.’ téna ²⁷ wemá íma pukurái-kayukagoni maníkómá máibo wemá paá mái-kayukagoni maníkómá máiyé. keráwáqá arábaguraaé.” téna Ítuma tiráiyé.

mú mikákáá yaaguyabí-áímmá

²⁸ móra-aapinaa-nakoma máena mi-kátáá-wataa ítarena Ítuni kateko-áímmá abarokáq timá ítariye. iténa ítama aónaraiye: “nóin-aare-aimma mú mikákáámmá yaaguyabí-áínábiyo?” titana ²⁹ Ítu tiráiyé: “minnáma Ítiráaeo-wayukaa! ítáaro! Áánûqtu ketáái manikómá wenamáa anómma utái-nakoma máiyé. ³⁰ Áánûqtu keráwáqtí maníkóqtábámá tikaíno! wenôpaqa túyánámmá koíno! tirupikékáráqá taákogaraqa akoqnáágoraraqa máqtekaraqa weqtábámá tuyánámmá itaíyana tikaíno!” maannâ áqnáaen-aare-aimma ³¹ ááqibo keqnáámmá mórana kétéye. keráwáqtí waaqókáq-nákómá keqtábaráá umá tikaíno!” mi-kááyáq-ámáán-áikárátámá mú mikákáámmá wáitana maannáratati mú mikákáámmá yaaguyabí-áímmá íma wáiyé.” titana ³² aapinaa-nákómá tiráiyé: “yirááti-nako, téna emá áraimma kéténe. Áánûqtu wenamáa anómma utái-manikoma káqo-manikoma íma máitana wenamáa máiyé. ³³ máinana wenôpaqa auyánámmá kóinana arupikékáráqá aágogaraqa akoqnááogaraqa akáina ení waaqókáq-nákóqtábámá enamááriq akáiniq umá minnáyaba Áánûqtu ôriq umá amuqá kémariye. kéqokeq-wamma mamá irabí agamá Áánûqtuma

ámînanama maannâ maqné-yátáápóana maaminnáyaba Áánûqtu pááqyan amuqá kémaraiye.” titana ³⁴ Îtuma wení kateko-áíqtábámá ítarena tiráiyé: “emá Áánûqtuma kawáá kéi-marukaqa waaqókáqá máane.” titana máqte-kayukama yáaqa karáitata móragaraqa íma ítama aónaraae.

Metáíyaqtabama ítama aónaraiye.

³⁵ monoq-náúpáqá aapinaammá kétena Îtuma ítama aónaraiye: “náaraq umá aapinaa-káyúkámá Metáíyaqtabama kéteo ‘wemá Tébitini áanikoe’? kétéwana ³⁶ ááqibo Áánuqtuni Aágoma timá ámikaitana Tébiti tiráiyé!

‘anómma utái-nakoma ketí utái-nakokaq timá ámikaiye
ketukápáqá maraq máao!

maínaq ení namurommá enaítaukaqa akánúne.’

³⁷ keqnáammá Tébiti ‘utái-nakoe’ téna yaráinapoana náaraq umá Metáíya Tébitini áanikoabiyo?” téna tiráiyé. waabámmá yimuqá kémareta ítaraae.

*aapinaa-kááyúkáyáqtáb*** kékén-áímmá kétiye.*

waabámmá anómma ákuteta Îtun-aama ítatuweta yimuqá marákáraae. ³⁸ ááqibo wemá timá yímikaiye: “aapinaa-kááyúkáyáqtábámá yabíqma akoqnáá oro! yemá ayáqtáaq-unaakaqtogaraqa uréire íyábá keyikainata meyanîq í-márúpáqá kaayonéma umáyîkaayaba keyikainata ³⁹ aapinaa-náúpáqá mú mikákáá íráqôn-abiqtatamma kémayeta ónikaqa mú mikákáá íráqôpoaqa kémayeta ⁴⁰ keqtoq-nónítí naammá moyámmá kémayeta ayáqtáaq-nunamumma awaaméq-núnámúmmá kététa yeqtí anónnáma mú mikákáá anómma yíkaraga íniye.” téna tiráiyé.

keqtoq-ínikóní ámikai-qaqtaaq

⁴¹ monoq-náúpáqá Ítuma óqtakoni yawáákaqa maraq máqe-uraitata waayúkama yeqtí ámikaan-oqtamma yáwáápi kémaraawana karáqma aónaraiye. taíbaq-wayukama taíbaq-oqtamma wái-kayukama taíbaq-oqtamma yawáápi makááwana ⁴² ááqibo móra-keqtoq-inikoma iréna kímora karogaron-óqtámá yawáápi makáitana ⁴³ Ítuma wení iyápó-annama timá yímikaiye: “aónaaro! kín-inima oótamma íma wáin-inimma keqtoq-ínikómá wemá mú mikákáá anómma ámikaitata ⁴⁴ tébakaq-wayukama taíbaq-otapike ámikaawana wemá íma wáipike mútûqa ámikena máqte-qtatqaqa ámikena nóikararaq paámá mániyo?” téna tiráiyé.

13

anó-monoq-namma yawítiginiqtaba timá yímikaiye.

¹ Ítuma anó-monoq-naupake kéyaubaitana mórama iyápó-annabike-nakoma tiráiyé: “yirááti-nako, aónaao! anó-monoq-namma naakómá mú mikákáá íráqôniq kéitana naan-óqtákáráqá íráqôniq kéiyé.” titana ² Ítu tiráiyé: “naammá máqtemma káonaano? maan-ánón-námmá yawítiginana máqten-oqtakoma yawítíma okaq-okaqa iyaabógínana kaayaq-kaayaq umá íma paá wániye.” téna tiráiyé.

táigo-kanaama aíkaraqa yíniye.

³ Ítuma Óríbêti-anuraqa maraq máena anó-monoq-naopaqa karáqma káonaitata Pítaa Yêmitigaraqa Yóáanegaraqa Áánarugaraqa yenamáa wetê máeta ítama aónaraae: ⁴ “nói-taoraq mi-kánaámá pááq ínáyô? nóin-awaameqyataaraq pááq ínáyô? minnáyaba timá timiyo!” tewana ⁵ Ítuma yauwéqma tiráiyé: “yabíqma akoqnáá oro. káqowama ubaayammá umátikainabo! ⁶ taíbaq-wayukama iréta ubaayammá umátikanoe. miráinata

ketíwîkaq iréta tínoe. ‘wemúne’ téta kaaqaari tínoe. ⁷ miráinaq uwáá-aimma ááiqtabama itéqa waaqókáqá ááíqa éta nékaq ááíqa éta íyan-aimma itáíyanama táaqa ígáino! mirán-ááíqá yínîmanibo mi-kánáámá maramá ánatai-kanaama íma pááq uráíye. ⁸ móra-marukaq-wayukama itó-uma káqo-marukaq-wayukama ááíqa kéumayikayata móra-marukaq anó-nakoni waayúkama itó-uma káqo-nakoni waayúkama kéyikamiyata yaímma-aukapaqa márûma kéyinana yáa kéyainana mirá-qtátáákómá yíqa éna aaragómá iyápó marakánéna iníkáá íniye. ⁹ yabíqma akoqnáá oro! keráwáqá koti-áímmá timátiketa ánnama timéta tebûqa timínoe. aapinaa-náúpáqá tîkameta ókaq-okaq tîkameta keráwáqá anó-kayukayopaq mú mikákáá anó-kayukayopakaraq ketíwîkake yúbáqá itó-umatikayaqa ketí átê-watama timá yíménata mirá-inoe. ¹⁰ áqnáabaqa máqte-marupaq-wayukama átê-wataama waayúka abarokáq timá-yiminoe. ¹¹ ááqibo ánnáma timí-kánáámá ‘nóin-ainaq ténúnô?’ ítero! anaaékaqa keqtúyánápíkén-áímmá ítero! áama tí-kánáámá timá-timin-aimma tero! ketááq maqma ítinobo Áánûqtuni Aágoma timá-timina-aimma tínoe. ¹² mi-kánáámá yiwaaómá yíbâkoma yíkamigaae téta yiboámá yeqtí iyápóma kutarurîq ínóe. iyápóma yetinóboyuma kutarurîq ínopoata yetinóboyuma yíkaminoo. ¹³ miráiyata ketíwîqtababoata keráwáqá tíyamma ôriq umátikanoe. ááqibo ánatagini-kanaama ketíwîkaq akoqnáá umá yáqtoraiya-kayukama paá atóbamayikaniye.” téna tiráíye.

mú mikákáá anómma kabirai-yátááqá

¹⁴ óq-aimma tiráíye: “kabiramá táígyun ínna-yataakoma pááq ínanama yawitíniye. aónáiyana mibáq íma waínabaq anubaq uyaatéra kóoro!” téna

ááqibo aúbama yorautíya-kayukama ítáaro! tiráiyē: “aammá aúkaipaqa máinata máqtemma Yúriabaq máiya-kayukama uyaatéta anubaq kóoro! ¹⁵ ááqibo móra-nakoma naan-ámútáqá maína-nakoma íma naaúpaqa ku péqma táitawaa-yataaqa mayéna paá kóino. ¹⁶ ááqibo móra-nákoma yópáqá máinama íma naaópaqa yauwéqma unáákáqtôma ko mayéna paá kóino! ¹⁷ mi-túpááráqá ámûkaraq-inimma iyápóma náamma kámina-inikaraqa anómma aíg-yaqtaaqa mayáiyana yirummá ôriq íniye. ¹⁸ ááqibo yaugiq kéi-kanaama wáinatama yíqa anómma íné ínatama nunamupí íbêqa ítama aónaaro! ‘Áánûqtuo, mi-qtátááqá yaugiq-kánáábí ímira-uwo!’ tíyana márû mikákáá íniye. ¹⁹ ááqibo mi-táígó-kánáámá mú mikákáá táígoma ínama ááqibo naayóbáqá Áánûqtu máqte-qtataaqa tarôq urái-kanaarake íbêkaraqa íma mirá-uraiye. keqnáammá móragaraqa íma mirá-kánáámá aurániye. ²⁰ ááqibo mi-kánáámá íma ánataginaraatata máqte-kayukama íma paá máne oné. miráitana Áánûqtu maa-kánááyábámá pááqya-kanaama iyo téna timákarena wení awaaméq-wáyúkáyábámá timáyíkaraiye.” téna tiráiyē. ²¹ Ítuma timá yímikaiye: “ááqibo mi-tái-kánáámá ínana móra-nakoma timá-ámena ‘Metáiyama maabáqá máibo aónaao! mibáqá máiyē.’ tínaama íma arupi itaao! ²² taíbaq kaaqaari-Métáiyá kaaqaari-wátáá-wáyúkágáráqá auréta awaaméqá aráátineta Áánûqtuni waayúkama ubaayammá umáyiketaraa ínóe. miráuma kanaarácq ínéta ínóe. ²³ ááqibo karáqtuwe paá máaro! kemá áqnáabaqa kétima-timune. ítáaro!” téna tiráiyē. ²⁴ Ítuma óq-aimma tiráiyē:

Waayúka-Araakoma kumínî-kanaayabama

“ááqibo táigo-kanaama aíqa urái-kanaama ánatatuwena aabaúmá kumayuqá aukéna wíyômma

móragaraqa íma tágaginana ²⁵ wiyóqa wíyôpake kutínana wíyôkoni akoqnáágoma popoq umáginiye. ²⁶ umáqtuwena Waayúka-Araakoma konnákáqá kuména anón-akoqnaagaraqa tágagigogaraqa kumíniye. ²⁷ kukéta Áánûqtuni kaqtó-wayukama timá-yiminata múqtûq maragóní aqtóbáké íyata Áánûqtuma awaaméqá umáyíkarai-kayukama yiwíqme yínoe. ²⁸ yaagómá aapinaammá yiráátínata ítáaro! ááqibo yaayamamá yaa ánagaraqa yáinatama miráini-kanaama ítaraae. ²⁹ mórai q uma maa-wái-qtáqtááqá auráinatama kemá kumónúna-kanaama waaqókárîq íniye. ³⁰ ááqibo taákaq máráaro! íbêqa paá máa-kayukama tébakaqa íma puiyana maa-wái-qtátááqá máqtemma auránóe. ³¹ wíyôkaraqa maragaráqá ánataginamanibo ketáama íma ánataginiye.” téna Ítuma tiráiyee.

mi-kánáágóní aabaúamá máqte-kayukama nói-kanaaraqa yíníyô téta íkéitaae.

³² Ítuma timá yímikaiye: “ááqibo aabaúamá nôraq umá mi-kánáámá íníyô? nói-kagaama íníyô? máqte-kamma máqte-kayukagaraqa Áánûqtuni kaqtó-wayukama áanikogaraqa íkéitaae. aboámá wenamáa kéitaiye. ³³ mi kumíni-kanaama mi-kágáámá íma ítaraabo yabíqma akoqnáá oro! ³⁴ miráara umá wáiyee! móra-nakoma naaópake aammá kóinena wení maqne-wáyúkámá yeqtí iyáánikaraqa iyuwéna kóitata yemá yabikááe. ááqibo wemá oqtaráq yabikái-nakoqtabama timá ámikaiye. ‘kawáá uwo! karáqtuwe mááo!’ téna tiráiyee. ³⁵ keráwáqá keqnáammá karáqtuwe máaro! naakóní aboámá nói-tupaawaq yíníyô? énaikaraq yíníyô? aabáyaanapimma nokáán-aukaanaq yíníyô? iráqma tágaina-kanaararaq yíníyô? íma ítaraapoana ³⁶ páátákáá yínibo wagobo!

³⁷ ké kétima-timune. keqnáámmá máqte-kayukayabama kétima-yimune ‘karáqtuwe máaro!’ ” téna tiráiyé.

14

Îtumma ikamínôn-aimma tirááe.

¹ kaayaq-yúpáámá paá wáinana kótámaki-oniqa íma itóraitán-onikaraqa yínata uyátárai-monoq-wayukama aapinaa-káyúkágáráqá Îtumma aúpáq yáqtoqma arááqa ikaméta náaraq umákainoqtababi abáá kéoe. ² abáá kéeta tirááe: “óniqa kaugi-kánáámá miráonatataama waayúkama ááiqá ínópoataa mi-kánáámá íma kanaarác ónúntae.” téta tirááe.

Îtumma Béqtanibaqa matawékaraqa pérakaraiye.

³ Îtuma Tááímoni kárú-nakoni naaúpaqa Béqtanibaqa nammáqá ya máitata aáwaqa kénaawana móra-inimma uyábékéna anón-oqtanawiqa yaan-ákúq-mátáwékáráqá óqta-motorema yubáqtukéna Îtuni aqnókáqá atíma pérakaraitata ⁴ tébakaq-wayukama iyámma ôriq umá uráitata tirááe: “nôraq itana min-áté-ákúq-nómmá paá atíma pérakaraiyo? kaumo-tíyááká-tíyááká-óqtámmá (300) wáiyé. nôraq itana min-áté-ákúq-nómmá íma keyimenawaq meyámmá matáiyó? ⁵ ááqibo meyámmá matáikakaatati mi-méyámmá oótamma íma wáikayukama kanaarác yiminé iné.” téta áá awááguraawana ⁶ Îtuma timá yímikaiye: “wemmá ayúwáaro! nôraq itaráq áá awááguraa? wemá keqtábámá íráqôníq uráiyé. ⁷ áwáyoq-wayukama keráwáqté máqte-kanaama paá mánobo! tikáinama aati-aatimá yíwáqnaa kanaarác ínoe. ááqibo kemá keráwákáráqá máqte-kanaama íma paá mánune. ⁸ wemá kanaa uráiyé. wemá áqnáabaqa ketúraqa áté-akuq-nokaraqa puyónúna-kanaayaba pétikaraiye. ⁹ itáaro! máqtepaqa ketí áté-wataama

abarokáq timá yímikai-marukaqa wení íbêq mirái-waigoma abarokáq timá-yimiyana wenáwîqa íma awikáinoe.” téna Ítuma tiráiyé.

Yúqtaati Itikáarioti Ítuqtabama namuro-wáyúkámá timá yímikaiye.

¹⁰ titana Yúqtaati Itakáarioti iyápó-aanabike-nakoma uyátárai-monoq-wayukayopaqa kóurena tiráiyé: “kemá tíwáqnaa onaq Ítumma yáqtoqma áwîqme ínóe.” ¹¹ titata yimuqá ôriq umá makéta meyámmá amínéta tirááe. tewana Yúqtaatima aúyánámmá iténa “nói-tupaama Ítumma oyaa umá yiráátenuno?” téna ítama táíq uréna kanaayábá abáá-abaa kéiyé.

Ítuma kótámaki-oniqa wení iyápó-annagaraqa naráiyé.

¹² yammá itorái-óníq-kánaáráqá áqnáae-wagaabaqa kótáma-ki-kanaaraqa tipi-típi-araqa ikákaawata Ítuni iyápó-annama ítama aónaraae: “náakaraqa ení kótámaki-oniqa ko kauma akánúnataabiyo?” tewana ¹³ Ítuma iyápó-annabike kaayaq-wáyúkámá mayái-áímmá timáyímikena tiráiyé: “naa márûkaqa peráiyana móra-nakoma nommá yaqména kéyinaka wenanaaépaqa okaao. ¹⁴ naammá peráinaka min-náákóní aboámá timá ámekaaó ‘tirááti-nakoma kétiye ketí naaúpaqa ketí iyápó-annagaraqa kótámaki-oniqa naí-námmá náakarabiyo?’ timáqtuwena ¹⁵ wemá anón-amuraaq-namma tiráátiyiye. máqte-qtataaqa yokaa-yokaa umátikarainaka mikáqá kótámaki-oniqa kaumá tíkáakaaó!” timáqtuweta ¹⁶ kóureta naa márûkaqa péketa máqtemma Ítu timá yími-qtataaqa paá aónareta kótámaki-oniqa kaumakááye. ¹⁷ énaikaqa Ítu wení iyápó-annagaraqa iráitata ¹⁸ yaareráqá aáwaqa kénaawana Ítu tiráiyé: “keráwápike móra-nakoma ítama táíq umátikanena wemá kemmá kutarurîq íniye. aáwaqa

ketê náina-nakoma mirá-iniye.” titana ¹⁹ yirummá ôriq kéitata móra-mora-yuma ítama aónaraiye: “keábiyo?” titana káqomma “keábiyo?” titana ²⁰ Ítu yauwéqma tiráiyē: “eé títaupake kaayapíkē móra-nakoma mimórátáápépíkē kegáráqá aáwaqa kénai-nakoe. ²¹ agamatán-áipí Waayúka-Araakoni aamá tiráiniq umá miráuma ínana ááqibo kutarurîq í-nákóní anónnáma mú mikákáané. min-nákómá íma marákaraiakaaatati mú mikákáá íráqôniq íne iné.” téna ítuma tiráiyē.

írêq-oniqa kénaae.

²² aáwaqa kénaawana ítuma yammá maténa nunamupí amuqá makéna “tíkáiye” timátuwena yímikena tiráiyē: “máýáaro! ketúmiye.” téna ²³ wááeni-nomma káápubi maténa nunamupí amuqá makéna “tíkáiye” timátuwena yímikaitata máqtemma nátukaawana ²⁴ Ítu timá yímikaiye: “maannáma ketí naaegómíye. taíbaq-wayukayabama atíma kéguminana ónipi nokáá umáyikanena kaayóqá kémayikaiye. ²⁵ kemá kétimatumune. aran-nómmá móragaraqa ínanupo! ínanaaqa káqo-taoqa Áánûqtuni kawáá kéi-marukaqa káqomma nánúne.” timátuwaitata ²⁶ imá tiréta yúbareta Órbêti-anubaqa kóuraae.

Pítaama wakákáin-aimma ítuma timá yímikaiye.

²⁷ Ítu timá yímikaiye: “keé keráwáqá máqtemma íbêq-nokaamma táaqa káinaqa tiyuwé kóinoe. Áánûqtuni agamatán-áipí kétéye! ‘kemá tipi-típi yabi-í-náqá ikámónata tipi-típima ókaq-okaq kóinoe.’ tiráinapoata tiyuwéta kóinoe. ²⁸ kemá tiwátumatuwainaqa itó-uma kenókáámá Kááriribaqa ónúne.” tiráitana ²⁹ Pítaa tiráiyē: “ááqibo máqtemma tébakaq-wayukama ayuwéta kóiyaaqa

kemá íma ayuwéqa kónune.” titana ³⁰ Ítu tiráiyē: “íbêq-nokaamma kokóregoma áama íma kaayapáq tínaama emá kaumo táoqa keqtábámá tínóne. ‘min-nákómmá kemá íaonareqa íkéitaune.’” titana ³¹ Pítaa akoqnáá umá tiráiyē: “ímiye! kemá puí-kánaáráqá etê puyónúne. imá ayuwéqa kónune.” titata máqtemma miraráá umá tirááe.

Ítuma Kéqtêmani-yopaqa nunamummá tiráiyē.

³² Kéqtêmani-yopaqa irááwana Ítu tiráiyē: “maakáq máraiyo! nunamummá tenáá úne.” tiréna ³³ Pítaa Yêmitigaraqa Yóáanegaraqa yíwíqmena kéyana áaqa kaitana táíq umá yáumetaraitana arummá ôriq umá kéitana ³⁴ tiráiyē: “tirummá ôriq umá kéitaqa túyánámmá kéitaqa pukónúne. máraiyo! waagobo! karáqtuwe máaro!” titata ³⁵ waaqókáqá marabí aipaq aguréna aíqa mayánénaboana nunamummá tiráiyē: ³⁶ “apááô! ketiboó! máqte-qtataqa kanaaráq kéena maa-qtátááqá paábaq-matikaao! ááqibo ení akaígómá warááo. ketí tikaígómá íwaraao.” téna ³⁷ yauwéré immá yú wagurááwana aónaraiye. Pítaaqtabama tiráiyē: “Tááiímonio! aú waguráánô? kímora-abauma íma kanaaráq karáqtuwe máqe-uraano? ³⁸ karáqtuwe mááo! nunamummá tiyo! íma karáqtuwe máiya íma nunamummá tiráánaboq Tááqtaan áama itánóne. aágoma kaqtó kéimanibo túgoma aqnúmmá kéena túgáibaa kéiyē.” téna tiráiyē. ³⁹ móragaraqa keqnáámmá nunamummá timátuvena ⁴⁰ yauwéréna immá keqnáámmá yúgáibaa ôriq kéitata íma kanaaráq karáqtuwe máqe urétaoata yú wagurááwana aónaraiye. wemmá yauwéqma timá ámínon-aimma íma ítaraae. ⁴¹ wemá kaumobáq yauwaré iréna tiráiyē: “waguréqa paá wago! áágaaniye. íbêqa aabaúma umáguraiye, Waayúkagon-Araaqa kemmá kutarurîq i-nákómá kúmiq-wayukati iyáápi kémaraiye. ⁴² itó-uma

kónunatiabo! aónaaro! kutarurîq umátíkarai-nakoma kéiye.” téna tiráiyé.

Îtumma ánnáma ámikaae.

⁴³ kítitana páátákáá Yúqtaati iyápó-annabike-nakoma iráitata wegáráqá waabámmá yáákáráqá waqtaákáráqá iréta uyátárai-monoq-wayukabike aapinaa-káyúkábíké anónuqma-wayukabikekaraq irááe. ⁴⁴ kutarurîq i-nákómá awaaméqá yímikena tiráiyé: “kemá ámóqnaana-nakomma yáqtoqma ánnáma áméro! áwíqmeta yaákare kóoro!” tiráiyé. ⁴⁵ Yúqtaati iréna páátákáá Îtunopaqa kéena kaayonébáké ámóqnaraitata ⁴⁶ yáqtoqma ánnáma ámiketa akoqnáá umá yáqtokaae. ⁴⁷ ááqibo móra-nakoma maéna yáámmá maténa mú mikáq anó-monoq-nakoni maqné-nákóní áararamma agáuqtukaiye. ááqaanibo téna ⁴⁸ Îtuma tiráiyé: “nôraq itaráq maaráuma yáákáráq waqtaákáráq yáqtoraneraq kéyeo? kemá íma moyán-arááq-náqá maéqa ⁴⁹ máqte-tupaaraqa keráwákáráqá anó-monoq-naupaqa maéqa aapinaammá abarokáq tiráunaqa kemmá íma yáqtoqma ánnáma ítíkikaae. ááqibo Áánûqtuni agamatán-áímmá áraimma auráino!” titata ⁵⁰ máqtemma iyápó-anna-wayukama ayuwéta péqmare kóuraae. ⁵¹ ááqibo móra-maabugoma wáqtô itokáikaraq Îtun-annaepaqa kégoitata yáqtorakaraawana ⁵² wemá wáqtôma ayúqtukena unáákáqtôma aneqá íma wáikaraqa awaapáá uyaaténa kóuraiye.

Ítiráaeo anó-kayukama Îtumma aítaa umá aónaraae.

⁵³ ááqibo yemá Îtumma awíqmeta mú mikákáá anó-monoq-nakoni naaúpaqa irááwata mikáqá máqtemma

uyátárai-monoq-wayukama anó-kayukagaraqa aapinaa-káyúkágáráqá áíkutaawana ⁵⁴ ááqibo Pítaa Îtun-anaepaqa ayáqtáápake wakéna mú mikákáá anó-monoq-nakoni naamátûpaqa pékena kawáá-wáyúkágáráqá iraráqá maraq máena kégaanitata ⁵⁵ ááqibo uyátárai-monoq-wayukama máqtemma káánîtôre-wayukagaraqa Îtumma ikamínéta aítaa umá abáá kéomanibo íma máqe-uráiyé. ⁵⁶ taíbaq-wayukama kaaqaari-áímmá Îtuqtabama timákáreta ááqibo mimórá-wátáámá íma kéteta káqo-kaqon-aimma netuqyaa tirááe. ⁵⁷ ááqibo tébakaq-wayukama itó-uma kaaqaari-áípí tirááe: ⁵⁸ “wemá tiráitata ítaraawana tiráiyé: “maamin-ánó-mónóq-námmá waayúkama tarôq uráá-namma kemá yauwítíyuwaiyaqa kaumo-wágáábí aúgemma tarôq ónááq únnae waayúkama íma tarôq kéiya-namma tarôq ónúne.” tirááwana ⁵⁹ yeqtí wataágoma íma móraiq uráiyé. ⁶⁰ mú mikákáá anó-monoq-nakoma yeqtí aúkáapimma itó-urena Îtumma aítaa umá aónarena tiráiyé: “wení wataáyaba yauwécma íma kanaarq timá abarokq tinónô?” titana ⁶¹ Îtuma páátí máqe-urena aamá ítiraitana mú mikákáá anó-monoq-nakoma móragaraqa ítama aónaraiye: “emá Metáiyabono? mú mikákáá uyátárai-manikoni áanikobono?” tiráitana Îtuma yauwécma tiráiyé: ⁶² “máune.” téna “Waayúka-Araakoma Áánûqtuni ayáánurapaqa maraq máena wíyokoni konnákq kumínata aónanoe.” téna tiráiyé. ⁶³ mú mikákáá anó-monoq-nakoma áyámma uráitana unáákáqtômma yuráqtukena tiráiyé: “nôraq itatáá káqo-kataama itánétaa kéunataabiyo? ⁶⁴ wenamáárîqa kaaqaari-áímmá tiqtábámá nói-tuyananaq kéitao?” titata máqtemma yauwécma tirááe: “wemá mú mikákáá táiq uréna puíno.” tewata ⁶⁵ tébakaqa Îtumma wirááti

wirákáreta aúramma yawááq-ureta ikamíq-ikamiq kéeta tirááe: “náawa ikákaiyo?” tirááwata kawáá-wááyúkámá áwîqmeta iyáán-arunapo ikákaae.

Pítaa Îtuqtabama “wemmá íaonareq íkéitaune” téna tiráíye.

⁶⁶ Pítaa naamátûpaqa paá máitana móra-inaaruma mú mikákáá anó-monoq-nakoni maqné-ínáárúgómá ⁶⁷ Pítaamma iraráqá aónarena wemmá karáqma káonena tiráíye: “emá Îtuma Náátárêtibake-nakote máqe-uraane.” titana ⁶⁸ Pítaa tiráíye: “ímiye. enáama íkéiteqa íma ítaraune.” téna oqtaráq kóuraitana kokóregoma áama tiráíye. ⁶⁹ anaaékaqa min-ínáárúgómá móragaraqa káonena móra-nakoma amakaq mái-nakomma timá ámikaiye: “wemá min-nákóní iyápómiye.” titana Pítaa ⁷⁰ “ímiye.” tiráíye. ááqibo pááqyamma anaaékaqa mikáq máa-kayukama Pítaamma timá ámikaae: “Kááriribake-nakoma máeboa emá iyápó-annabike mórabi máane.” tewana ⁷¹ Pítaa timá akoqnáá uréna tiráíye: “ááqibo kemá kaaqaari kêtunaraa Áánuqtu tíkamine iné. min-nákómá íaonareq íkéitaune!” titana ⁷² kokóregoma móragaraqa áama tiráitana Pítaa Îtuma tiráin-aikoma aákaq itana ítaraiye: “kokóregoma áama kaayapáq íma tíráinaama emá kaumo táoqa keqtábámá wemmá íkéitaune tínóne.” tiráin-aimma Pítaama yawéqma aúyánámmá ítaraiye. ániibo ibiqá ôriq umá yakáíye.

15

Îtuma áitaa umá aónaraae.

¹ aabáyaanapimma nokáápaqa uyátárai-monoq-wayukama anó-kayukagaraqa aapinaa-kááyúkágáráqá káánítôre-wayukagaraqa watáá-wataa timátuweta

Îtumma yáqtoqma ánná kúmeta anó-kamaani-nakonopaqa mó ámikaawana min-ánó-nákóní áwîqa Pááíratima ááqibo téna ² Pááírati Îtumma aítaa umá aónarena tiráíye: “emá Ítíráaeo-wayukati mú mikákáá anómma yabíkáánabono?” titana Îtuma yauwéqma tiráíye: “téne.” titata ³ uyátárai-monoq-wayukama weqtábámá tirááe: “wemá taíbaq-taigo-qtataariq uráíye.” tewana ⁴ Pááírati móragaraqa ítama aónaraiye: “yauwéqma íyaq timá-yiminono? eqtábámá taíbaq-taigon-aimma kétee.” titana ⁵ Îtuma páátí máena móragaraqa yauwéqma ítima-amitana Pááíratima ítama iyánáaq uráíye.

Îtumma arááq ikamíneta tirááe.

⁶ ááqibo kótámaki-onikaqa aati-aatimá Pááíratima móra ánná-naupaqa máí-nakoma ayuwéwaimiye. wáátigoma awaaméqá maréta tewana Pááíratima ayúwáitana ánná-naupake kanaaráq ayúbákáitana kó éwaimiye. ⁷ ááqibo mi táoqa kaarabútibi móra-nakoma áwîqa Baráábatima máqe-urena anón-aaíqa wemá taíbaq-wayúkagaraqa uréna wemá móra-nakomma arááq ikámítana pukitana kaarabútibi máqe-uraiye. ⁸ ááqibo waabámmá áíkuteta Pááírati ánná-naupake ayúwái-nakoqtabama ítama aónaraae. aónaraawana ⁹ Pááírati ítama yimónaraiye: “Ítíráaeo-wayukati mú mikákáá anómma yabíkái-naqa ayúbakanuno?” téna ¹⁰ uyátárai-monoq-wayukati yáaimma ítareta paá yirunóbáqá kárún-aimma kététaboata Îtumma ánnáma ye ámikaae. miráuma ítarena tiráítata ¹¹ uyátárai-monoq-wayukama waabámmá timá yímikaae: “Baráábatiqtaba kétékaiqtaae tero!” miráítata waabámmá timá yímikaae: “Baráábatimma ayúqmataa timiyol!” tewata keqnáámmá

¹² Pááírati móragaraqa timá yímikaiye: “ááqibo Ítiráaeo-wayukati mú mikákáá anó-nakoqtabama nôraq ónúno?” titata ¹³ waabámmá kabámareta tirááe: “yaaraqá nírigaraqa ikámíyana puíno?” tewana ¹⁴ Pááírati ítama yimónaraiye: “nóin-otaaniraq uréna nói-taigoniraq uráinabiyo?” titata mú mikákáá anókaq kabámareta tirááe: “yaaraqá nírigaraqa ikámíyana puíno!” tewana ¹⁵ Pááírati waabá-káyúkátí yimuqá máráinapoana Baráábatimma ayúbákaraiye. miráumatuwena Ítumma i-wáyúkámá yímikena timá yímikaiye: “akoqnáá-annanapo ikámoro! ikáqtuwera yaaraqá nírigaraqa ikámíyana puíno!” téna Pááírati tiráíye.

i-wáyúkámá Ítuqtabama ámiyoq-naayoq urááe.

¹⁶ timátuweta i-wáyúkámá Ítumma áwîqmeta kámááni-nakoni naamátûpaqa iréta tébakaq-i-wayukama yááyareta ¹⁷ tokô-kaqtoma mú mikákáá anó-nakoni wáqtôraa-katoma matéta áwáábiq-annama matéta mú mikákáá anó-nakoni kámokaa-kamoqa atoyumá tarôq uréta Ítuni aqnókáq abákareta ¹⁸ paá awaaméqá umá kaaqaarigó kaayoné umákareta tirááe: “Ítiráaeo-wayukati mú mikákáá anó-nakoni áwîqa múte yaúyoro! wemá anó-kanaama ayáqtáákaqa paá maíno!” téta ¹⁹ oótátánápó aqnókáq kéikameta kaáqá kémareta yiraayutaumá ayéta kaayoné umáketa ²⁰ ámiyoq-naayoq éta tokô-kaqtoma yukéta wení wáqtôma móragaraqa umáketa áwîqmeta yaaraqá nírigaraqa ikamínô-marupaq kóuraae.

Ítumma yaaráqá nírigaraqa aráápama ikákaae.

²¹ kégoeta móra-nakomma yáqtoamma wenáwîqa Tááimoni Tááírínipake-nare. Érékáánarayaa Árûbatiti yiboámá wemá yópáké kéitata yemá Ítuni kaapaq-yámá ámiketa timákaawana aqména kóuraiye. ²² Ítumma

áwîqmeta móra-anuraqa iréta min-ánúgóní áwîqa
 Kórákóta-anue. áwîkoni áaimma aqnón-ayaatapare.
²³ mibáqá iréta wááéni-nomma yaagóní anókáráq
 waéqma ámikaawana ínaraitata yaaraqá nírigaraqa
 aráápama ikákaae. ²⁴ ikáqtuweta wení unáákáqtôma
 yáikaaq umá uréta aábê yaréta unáákáqtôma móra-mora
 umá matááe. ²⁵ ááqibo nírima ikákaan-abauma (9.00
 kiroki) aabáyaanapimma aabaú má kéuitata ikákaae.
²⁶ yaaraqá aúbama wení táigoqtabama agáyáan-aikoma
 tiráiyé: “Ítiráaeo-wayukati mú mikákáá anómma
 yabíkái-nare.” titata ²⁷ ááqibo wegáráqá kaayaqá
 moyánákaratámá yíkaketa Îtuni aukápáq mórama
 ayáánurapaq maréta mórama ayáánurapaq maréta
 urááe. ²⁸ ááqibo miráuma monoq-áúbábí naayóbáqá
 agamátán-áikómá tiráiniq umá íbêqa áraimma mirá
 kéiyé: “wemmá otaa-káyúkábí makááe.” téna tiráine.
²⁹ yaaraqá máitata waayúkama kótayata kéeta iyáataq-
 iyaataq yumá ámiyoq-naayoq kéeta aamá káwaageta
 tirááe: “enamáárîq anó-monoq-namma yawítíyuwe kí-
 kaumo-yupaama móragaraqa keqnáámmá tarôq ínâq
 óne ³⁰ ááqibo yaaraké enamáárîq kumuwo! enamáárîq
 kuméma ípuinone.” tewata ³¹ keqnáámmá uyátárai-
 monoq-wayukama aapinaa-káyúkágáráqá ámiyoq-
 naayoq kéeta tirááe: “wemá káqo-yuma yíwâqnaa
 uráitata íma pukáábo wenamáárîq íma kanaarâq
 áwâqnaa éna miráipoana puíniye. ³² ááqibo Metáiyama
 máikakaatati Ítiráaeo-wayukati mú mikákáá anó-nakoma
 yaaraké kumínataa aónétaa mikâq itánúnatae.” tewata
 keqnáámmá wegáráqá yíkakaa-nakorata ámiyoq-naayoq-
 aimma timákaraaye.

Îtuma pukáiyé.

³³ ááqibo wágáama aabaúamá aúkáapi uyáwitana kumayuqá aúqma máqte-maruqa yawááquraiye. ³⁴ aabaúamá kaumoráq kégumitana Ítuma kabámarena anókaq wááqa kéyena tiráiyé: “Érói, Érói, aráama tebakátáni?” téna wenáabike mirá kétiye: “ketí Áánûqtuo, ketí Áánûqtuo, nôraq itaa tiyúkáano?” titata ³⁵ tébakaqa máqeo-kayukama Ítareta tirááe: “ítáaro! wemá Iráiyamma kááyaiye.” tewana ³⁶ móra-nakoma uyaaté iréna parubaru-wánnáamá ikaaq-nókáráqá yátaraq makéna Ítumma ámitana nátúwáitana min-nákómá tiráiyé: “éqtukaiyanao! Iráiyama yaaraké yamatuwáinana kumínaayaba aónaaro!” titana ³⁷ Ítuma anókaq wááqa yumátuwena pukuráiyé. ³⁸ pukitana ááqibo anó-monoq-naupaqa oqtaráq tabaraáberaa-kannaama abí kúmakaama wenamáárîq aúkáapike kabááqma yakákuraiye. ³⁹ ááiq-i-wayukati kawáá-nákómá máitana Ítu aúbáqá itó-uma máitana Ítuma wááqa yumátuwena pukitana aónatuwena wemá tiráiyé: “árainé. min-nákómá Áánûqtuni áaniko máqe-uráiyé!” téna tiráiyé. ⁴⁰ ááqibo aaranaamá mikáqá nékaq máeta káoneta Tárômeyaa Máriaa Máátariniyaa Máriaa maqné Yêmitiyaa Yótéti anóaratama máqe-ureta ⁴¹ Kááriribaqa yemá Ítuni anaáé waqmé kéweta áwâqnaa urááe. taíbaq-kaqon-noinima Ítugaraqa Yérútáárebaq uráán-noinima mibáq nékaq máqe-uráae.

Ítuma uqtamákaraae.

⁴² ááqibo aabaúamá karaakáq kúmitana Tabaatiráqá yokaa-yokaa-í-yúpáámá wáitanaboana Yótêbi Aarimatéabake-nakoma iréna wemá káánítôre uyátárainaqá maéna Áánûqtuni kawáá kéi-kanaayabama awé kéiyé. ⁴³ mimórá-nákómá Pááíratinopaqa ikatîq

íma uréna Ítuni arááq-auyabama ítama aónaraiye: “timínónó?” tíminaq mó-uqtamakaano.” titana ⁴⁴ Pááirati aúyánámmá ítarena “árainaq pukuráinabiyo?” téna i-wáyúkátí kawáá-nákómá ááyarena ítama aónarena tiráiyé: “ara pukáiyó?” titana kawáá-nákómá timá ámikaiye: “owé pukáiyé.” téna ⁴⁵ Pááirati iyánáaq umárena ítátuwena Yótêbimma timá ámikaiye: “kanaaráqíye. arááq-auma mayaa.” titana ⁴⁶ Yótêbi kateko-wánnáámá meyánîq umá maténa yaaraké aúma maténa wannaabí atáá-umakena óqtanobaqa maipí uqtamákena anón-oqtamma muríákóní ótaqa makéna yawááq-uraiye. mirá umáqtuwaitata ⁴⁷ Máriaa Máátariniyaa Máriaa Yótétini anóagaraqa máeta uqtamákaraiapaqa aónaraaye.

16

pukáipike itó-uraiqtabama

¹ Tabaatimá ánatagitata Máriaa Máátariniyaa Máriaa Yêmitini anóama Tárômegaraq átê-kuyumma i-qtáqtááqá meyámmá maqméta Ítumma pérakaneta matááé. ² Tóqtaaraqa iráqma tágagikaqa uqtamákarapaqa kóureta ³ kégoeta wataá-wataa tiréta “náawa oqtaráké óqtamma mamá páabaq “aukátikanitaabiyo?” ⁴ anón-oqtapoana ummaa yánitata tirááé. kététa ko aónamma óqtamma páabaq aukákuraitata aónaraae. ⁵ miráitata muríyánóbáqá péketa aónáayama móra-mabugoma wayán-únákáqtôgaraqa mibáqá maraq máqe-uraitana aónaraawana yáaqa ôriq umá karáitana min-nákómá tiráiyé: ⁶ “táaqa ígáino! Ítuma Náátárêtibake-nakomma kaapaq-yátaráq ikámaraa-nakomma abáá kéoyamma wemá pukáipike itó-urena íma máiyé. uqtamá káraapaqa aónaro! ⁷ ááqibo wení iyápó-anna ko timá yímero!

Pítaagaraqa timá áminata timá yímero! ‘Îtuma wenókáámmá Kááriribaqa kégoitata mibáqá aónanowana keqnáámmá wemá keráwáqá miráuma timá tímikaiye.’” téna tiráiyé. ⁸ aanibo yemá yáubareta muríyápáké uyaaté kóureta ikatéyana yáaqa karáitatapoata páátí máqé-ureta máqte-kayukama íma timá yímikaae.

Îtuma Máriaa Máátarininopaqa iráitana aónaraiye.

⁹ Îtuma pukuráipike itó-umatuwena Tóqtaa-abayaanapimma nokáápaqa wemá áqnáabaqa Máriaa Máátarininopaqa iráiyé. naayóbáqá min-íníkóní arunóbáké abapaké kaayaq-kútí-áágómá Îtuma waqtukáiyé. ááqibo iráitana aónarena ¹⁰ Îtuni aanábómá ibiqá kéyaraawana ko timá yímikaiye Îtuma paá máitana aónarena ¹¹ timá yímiqtuwena kéiteta wenáama irunóbáqá íma ítaraae.

iyápó-annabike kaayaq-nákórátá Îtuma aónaraaye.

¹² anaaékaqa waéqma káqon-nakaa umá kaayaq-nákórátá yeqtôpaqa iráitata karaa-márúkáqá kégowana iráitata aónareta ¹³ yauwaréta tébakaqa timá yímikaawata kanaaráq íma ítaraae.

iyápó-annama Îtumma aónaraae.

¹⁴ ákaqa Îtuma wení iyápó-annama yeqtôpaqa iráitata ye títaupake móra-anna-wayukama aáwaqa kénaawana Îtuma iréna áá yiwááguraiye. yemá irupí íkéteta káúbîq uréta wemá pukáipike itó-itata aónaraa-kayukama temmá íkéitaawanaboana áá yiwááguraiye. ¹⁵ wemá timá yímikaiye: “máqte-marukaqa kóoro! máqte-kayukama maan-áté-wátáámá mó-timayímero! ¹⁶ máqtemma yirupi kéitaa-kayukama nommá

peráiyaqa atóbamayikanune. íkeitaa-kayukama yawááq-umayikanune. ¹⁷ aamá kéitaiya-kayukama maamin-áwááméq-yátááqá mayéta ketíwíkake kuti-áágómá waqtuwánoe. aúgen-aimma mayénama aúgen-aikaraq tínana ¹⁸ puí-íráákábáyáámá yáqtoraiyana ípuinana uwaatagááq-yátááqá nainama ípuinana karí-wáyúkámá ánekuiyanama karímá éqyikainata atóbaginoe.” téna tiráiyé.

Áánûqtuma kawáá kéí-marukaq Ítuma utáiyé.

¹⁹ timátuwena áwíkaitana Áánûqtuni kawáá kéí-marukaq uténa Áánûqtuni aukápáqá maráq máqe-uraitata ²⁰ wení iyápó-annama máqtepaqa ko timá yímikaae. abarokáq timá yímikaawata uyátárai-nakoma yegáráq yíwâqnaa uréna yé tiráama áraimma kéitana uyátárai-nakoma awaaméqá yímikaiye.

aúgen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa Language of
Papua New Guinea

Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long tokples Usarufa
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons
Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format,
provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for
use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective
copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Mar 2019 from source files dated 20
Dec 2018

0cfecb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84